

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR
TÁRSADALOMFÖLDRAJZ TANSZÉK

**A testvérvárosi települések története és kapcsolati dinamikája a
magyar-román határtérség példáján**

Tudományos Diákköri Dolgozat

Készítette:
Cseh Sára
Földrajz BSc szakos II. évf. hallgató

Témavezető:
Dr. Nagy Gyula
egyetemi adjunktus

Szeged
2025

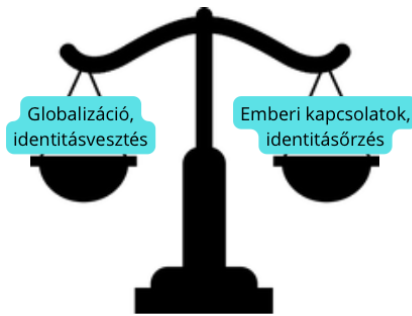
Tartalom

Bevezetés.....	3
1. A testvértelepülések elméleti és történeti megközelítései.....	6
1.1. A testvértelepülés kifejezés értelmezése	6
1.2. A testvértelepülési rendszerek kialakulása és története.....	7
1.3. A testvértelepülési kapcsolatokat befolyásoló tényezők és időszakok.....	9
1.4. A testvértelepülési hálózatok támogatási konstrukciói	11
2. A testvértelepülési hálózatok a hálózat-elmélet tükrében.....	14
3. A kutatás kérdései és módszertana	15
4. Települési kapcsolatok típusai a magyarországi testvértelepülések példáján.....	18
4.1. Országon belüli kapcsolatok.....	19
4.2. Névhasználat.....	19
4.3. Különleges területi kategóriák közti együttműködések.....	21
4.4. Határmenti települések együttműködése - Border Twin Towns	22
4.5. Identitás alapú kapcsolatok.....	23
5. A testvértelepülési kapcsolatok kialakítása	24
6. A testvértelepülési kapcsolatok hálózati jellemzői	28
7. A testvértelepülési programok vállalásai és főbb kötelezettségei.....	37
8. A vizsgált testvértelepülések legfőbb céljai és megvalósított tevékenységei	39
8.1. Kultúracseré.....	41
8.2. Oktatási- és diákcseré program.....	44
8.3. Segélyezés és segítségnyújtás.....	44
8.4. Gazdasági és fejlesztési tevékenységek.....	45
9. A sikeres testvértelepülési programok jellemzői	46
9.1. A testvértelepülési programok vizsgálata hatékonyság szempontjából	46
9.2. Erőforrás-ráfordítás	48
10. A meglévő testvértelepülési kapcsolatok céljai, jövője	52
Összegzés	54
Hivatkozások	56
Források.....	57
Mellékletek.....	58
Interjú vázlat.....	58
Kérdőív kérdéseinek vázlata.....	59

Bevezetés

A települések partnerségének igen régre visszavezethető hagyománya van, az együttműködések gyakran szerves részét képezik egy-egy önkormányzat életének, hiszen bizonyos feladatokat közösen látnak el, bizonyos kérdésekben közösen hoznak döntést. Bár sokan nem is tudnak egyes települési kapcsolatok létezéséről, annak ellenére, hogy a lakosok mindennapjainak a részévé váltak, mint például: a testvértelepülések után elnevezett villamosok közlekednek Szegeden, vagy a Mórahalmon megrendezett ünnepek, rendezvények a testvértelepülések tiszteletére. A települések közötti jó viszony pedig egyre jobban felértékelődik a mindennapokban.

Napjainkban számos változás, megpróbáltatás ér bennünket. Ezek között gondolhatunk az élet minden terére egyre növekvő befolyással bíró globális gazdaságra, a mindent behálózó globális termelési láncokra (MOLNÁR E. 2017), melyet a hazai és nemzetközi szakirodalom több esetben is az identitásvesztés veszélyével azonosít, és melyet a globalizációról szóló vitákban (ENYEDI GY. 2000, BOROS L. – HEGEDÜS G., PÁL V. 2006) uniformizálódásként emlegetnek. Egyre gyakoribbá válnak a nemzetközi mindennapi életstílusok, megjelenik a globális identitás (MCKENZIE, J. 2024), globális szintű a kulturális kölcsönhatás (ILLÉS, T. 2018). Jelenünkben szintén meghatározó szerepet töltött be a COVID-19 pandémia, valamint az általa okozott kapcsolati átrendeződés mind a gazdaságban, mind pedig az emberi viszonyokban. De nem csak globális, hanem regionális szinten is akadnak kihívások. Említést érdemel szomszédunkban, Romániában újra és újra felmerül a benyújtása annak a törvénytervezetnek, mely szétdarabolná a különböző megyéket a magyar ajkú lakosság hátrányára. És bár ezek csak kiragadott példák, de megkérdőjelezhetetlenül nő az emberi kapcsolatok fontossága, amit a települések közötti szerződés-kötések tovább erősíthetnek, és amelyek akár ellensúlyozni is képesek a fentebb említett folyamatokat. Ennek akár az egyik eszköze lehet a települések között kötött testvéri kapcsolat, és az abból származó hagyomány-, valamint identitásörzés és a vele járó kapcsolati tőke. A települések és lakói állandóan egy egyensúlyi helyzet megteremtésére törekednek az identitásvesztés és az identitásmegőrzés, a globalitás és lokalitás, az uniformizálódás és az egyediség megteremtése közt (PETRÁS, E. 2005) (1. ábra).

1. ábra: Identitásvesztés vagy identitásmegőrzés? Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

A nagy horderejű események, mint például a kétpólusú világrend felbomlását okozó rendszerváltozás, vagy a COVID-19 okozta válsághelyzet a globális gazdasági folyamatokhoz hasonló változásokat eredményeztek az egyének, a gazdasági szereplők, települések, országok stb. között együttműködésükben, gazdasági és szociális prioritásaikban, kapcsolati intenzitásukban, a résztvevők aktivitásában. És ezek éreztették hatásukat a települések közötti testvércapcsolatokban is. A jövőben bekövetkező hasonló események már rövidtávon, de hosszútávon biztosan a testvértelepülési programok nagyfokú átrendeződését hozhatják magukkal, mely azonban nem példa nélküli. Ilyet láthatunk az eddig bekövetkezett folyamatokra való reflektálásként a kapcsolatok céljának változásában: ami régen a békefenntartásra szolgált, napjainkban inkább gazdasági érdek céljából létesül (FRANCO ÉS MARMELO, 2014). Mindez azt mutatja, hogy érdemes lehet a testvértelepülési kapcsolatok kutatásával foglalkozni, annak ellenére, hogy egy kevésbé és nehezen kutatható témának tekinthető a hazai és a nemzetközi kutatók körében. A témában születő viszonylag kevés publikáció azt vonja maga után, hogy olykor hiányos a testvértelepülésekre vonatkozó lokális és regionális adatbázis, melynek pótlása tudományosan is kihívást jelent.

A dolgozat elkészítése előtt is számos kérdés merült fel, melyek annak megírása közben tovább bővültek. Kezdetben az érdeklődésem arra irányult, hogy milyen alapokon nyugszanak az együttműködések, van-e megfigyelhető szabályszerűség azok megkötésére? Milyen célok vezérelték az egyes településeket szövetségeseik keresése közben? Mennyire elterjedt a testvértelepülési jelenség, mi lehet a fontossága, milyen értéket ad a résztvevőknek, milyen előnyöket rejthet magában? A téma minél több oldalról való megvizsgálásával többek között ezen kérdések megválaszolására törekedtem. Majd a dolgozat elkészítése közben szembesültem azzal, hogy a testvértelepülési hálózatok hazai adatbázisa hiányos, több, töredék adatbázis áll a rendelkezésre és nincs egységes szempontrendszer se gyűjtésükre, se pedig elemzésükre. Így a dolgozat kérdései e gyakorlati irányokkal bővült.

A dolgozat célja egy olyan összefoglaló, magyar nyelvű kutatás elkészítése volt, mely keresi az összefüggéseket, emellett segít a testvértelepülési kapcsolatok átláthatóságában különböző empirikus kutatás alapján elkészített kategorizálásokkal, következtetésekkel melyek választ adhatnak a felmerülő kérdésekre. A dolgozat első felében elméleti megközelítést adok a testvértelepülésekről, illetve annak fogalmairól, jellemzőiről, majd saját kutatás alapján mutatom be a hazai testvértelepülési hálózatot, és a román-magyar testvértelepülési kapcsolatokra fókuszálva a magyar testvértelepülési rendszer alapjait, céljait, legfőbb tevékenységét és hálózati jellegét.

1. A testvértelepülések elméleti és történeti megközelítései

Bár egyértelműnek látszik a testvértelepülések definíciója, többet jelent mint egy egyszerű szösszetétel, tartalma viszont egyértelműen kapcsolódik a közös kapcsolathoz, amit a testvériség fejez ki. A fejezetben röviden ismertetem a testvértelepülések értelmezéséhez szükséges legfontosabb fogalmakat és szempontokat. Kifejtem a kialakulási hátteret illetve bemutatom a jelenleg elérhető támogatási konstrukciókat, melyek segítik a testvértelepülési rendszerek fennmaradását és bővülését.

1.1. A testvértelepülés kifejezés értelmezése

A testvértelepülés kifejezést arra a települések közötti formális vagy informális kapcsolatra használjuk, amelyben két település szoros viszonyt alakít ki egymással, annak érdekében, hogy minél több közösen elérhető előny(ök)ben részesüljenek és minél sokszínűbb, gyümölcsözőbb együttműködés váljon belőle. Ezt törvényesíteni bilaterális, kétoldalú szerződés megkötésével lehet, melyben a felek lefektetik azt, hogy mi az együttműködés fő célja, alapja és megvalósulásának módja. Általában a testvértelepülési program határozatlan időre szól, melyet ki is hangsúlyoznak a szerződés megkötésekor. Ennek keretein belül a települések közösen próbálnak szembenézni különböző problémákkal, amely hosszú távú elkötelezettséget kíván. Azonban a kapcsolat aktivitásának fenntartásához elengedhetetlen az emberi kötelek ápolása. Természetesen ez idő- és energiaigényes, melynek hiányában fel is bomolhatnak ezek a kapcsolatok. A szakirodalom szerint elsősorban népek közötti bizalom elmélyítésére, polgárok kapcsolatának erősítésére szolgál a testvértelepülési program (ZHONG ÉS HUANG, 2024). Zhong és Huang összegző munkájukban bemutatják, hogy mit is jelent egy hosszúéletű, ambiciózus szövetséget ápolni nemzetek között, melyek a mai napig fennmaradtak. A szerzőpáros az együttműködések során kialakuló gazdasági kapcsolatokra is hangsúlyt helyez, mellyel bemutatják a testvértelepülési célok sokszínűségét is. Ez a kölcsönös együttműködés bármely településtípus között létrejöhet, akár városok, községek és fővárosok között, melyek érdeklődést mutatnak a nemzetközi kapcsolatok iránt és nyitottak az összetartozást erősítő közös tevékenységek felé. Jó példaként szolgál Pécs és Lahti (Finnország) közötti kapcsolat, amely már 1956 óta egy virágzó együttműködés, többek között Magyarországon az egyik legrégebbi is. Egy település önkormányzatának akkor érdemes belekezdeni a testvértelepülési program megvalósításába, ha valószínűsíthető, hogy a település és közössége is profitál a programból és kellő lelkesedéssel közre tud működni akár szellemileg, akár fizikailag, legyen szó például egy kulturális program kitalálásáról, megvalósításáról vagy

éppen egy közös település- vagy turizmusfejlesztési pályázaton való munkáról (COHEN, G. 2021).

1.2. A testvértelepülési rendszerek kialakulása és története

Többféle elképzelés is létezik ahhoz kapcsolódóan, hogy a világon hol, mikor és milyen célból alakultak ki testvértelepülési egyezmények. Bizonyos források szerint (BRAKMAN, GARRETSEN ÉS OUMER, 2014) New Bern, Észak Carolina és Bern, Svájc között jött létre az első, bár nem hivatalos kapcsolat. Más szakértők szerint (SHAW ÉS KARLIS, 2002) a testvértelepülési kapcsolat megjelenése egy francia és egy német település nevéhez köthető. Abban viszont egyetértés van a kutatók között, hogy az első hivatalosan feljegyzett testvértelepülési szövetség Nagy-Britannia és Franciaország közt alakult meg (SHAW ÉS KARLIS, 2002). Ezek alapján elmondhatjuk, hogy a kezdeményezés Nyugat-Európában indult el, a 19. század elején (FRANCO ÉS MARMELO, 2014). Ezt követően kezdett elterjedni a testvértelepülési program a világ különböző pontjain, eltérő időben, különböző, kezdetleges, szerződés nélküli formában és nem jól körül határolt célokkal. Észak-Amerikában például csak az 1950-es években jelent meg a jelenség hivatalos, mai, szerződés-alapú formájában (SHAW ÉS KARLIS, 2002). A testvértelepülési rendszerek fontos szerepet töltek be a II. világháború utáni időkben a háború által sújtott térségek pacifizálásában (BUIS, H. 2008). Az első testvértelepülési programok olyan országok települései közt alakult ki, melyek rövid idővel azelőtt még háborúban álltak egymással (COHEN, G. 2021). Ez a kapcsolat szimbolizálta többek között a békét és az összetartozást, vagy az összetartás iránti igényt (CLARKE, N. 2011, CROSS, B. 2010). Mindez azért is különleges, mert a béke és annak megőrzése manapság már nem szerepel a legtöbb kapcsolat ismertetője, céljai közt. A célokban egy lassú átmenet figyelhető meg a békefenntartásról a gazdaságfejlesztés irányába (FRANCO ÉS MARMELO, 2014, ZHONG ÉS HUANG 2024). A békevágyat felváltotta a közös piac létrehozásának gondolata, a pályázati támogatások elnyerése, a turizmus fejlesztése. Mindemellett a második alapcél, az összetartozás erősítése mind a mai napig alapvető fontosságú, melyben a globalizáció okozta uniformizálódás is közrejátszik. Az összetartozást, mint cél főként az európai országok között kötött szerződésekben fedezhető fel, például Franciaország, valamint Németország esetében, akik a II. világháborúban egymással szemben álltak, mint politikai-ideológiai-katonai ellenfelek. A szakirodalom szerint a testvértelepülési szerződéskötések céljának legnagyobb részét leginkább a közös európai identitás kialakítása, hagyományörzés, egymás kultúrájának széles körű megismerése tette ki a 20. században (O'TOOLE, K. 2010).

De az európai gyakorlat mellett Ázsiában és Amerikában is felfedezhetők voltak a béke biztosítása érdekében létrehozott különböző országok települései közötti partnerségek. Több kapcsolat megkötése is ezt bizonyítja: Yamatotakada, Japán és Lismore, Ausztrália 1963-ban, Scarborough, Kanada és Sagamihara, Japán, 1989-ben, kötöttek szövetséget (SHAW ÉS KARLIS, 2002). Kezdetben azért alakítottak ki ilyen kapcsolatokat, hogy egymással megosszák a háború pusztításának tapasztalatait és hogy biztosítsák, hogy a felnövő generációk is ismerjék a háborús rémtetteket. Ez a mozgalom azóta világméretűre nőtte ki magát és jóval többet jelent, pusztán, mint tájékoztatás, hiszen közös történetmesélés és kollektív emlékezet is egyben (CAMPBELL, E.S. 2012).

Mára odáig fejlődött ez a partnerkapcsolati forma, hogy Európában közel 17.000 együttműködés jött létre 2008-ra [2], viszont a mai pontos adatokat nehéz meghatározni. Ennek oka a kevésnek bizonyuló felmérés ezzel a témával kapcsolatban, valamint, hogy számos településnek több, mint egy kapcsolata van, ami bonyolítja az adatok átláthatóságát. Probléma továbbá az is, hogy nincs egy egységes adatbázis, amelybe egységesen, globálisan rögzítik a testvértelepülési kapcsolati hálózatot. Összeségében ez sem segíti az adatok pontos gyűjtését, ezért is saját kutatások alapján vizsgálom a magyar, és azon belül is a magyar-román testvértelepülési kapcsolatokat.

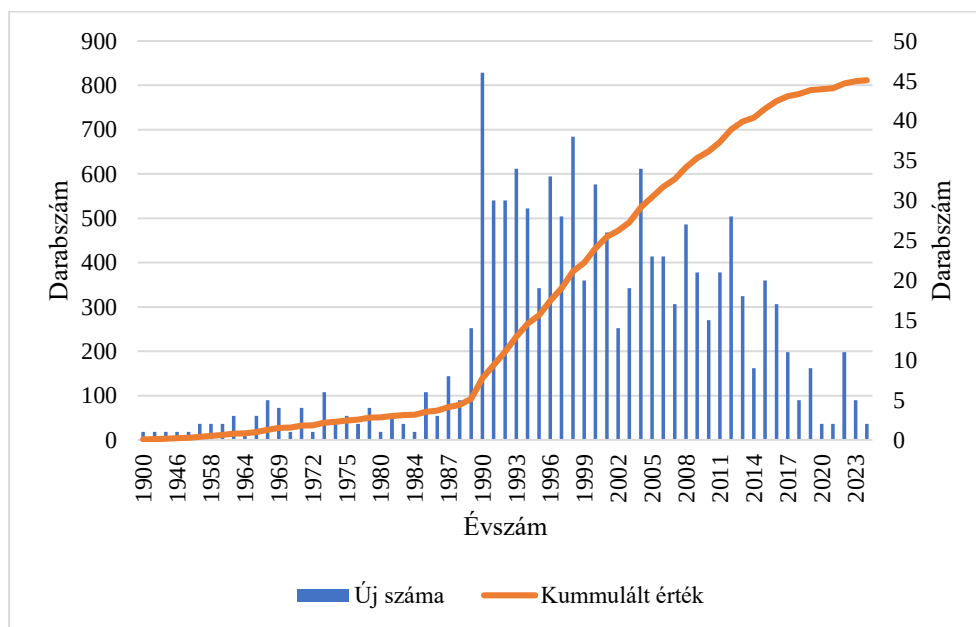
Nem csak nemzetközi szinten, hanem Magyarországon is igen régre nyúlik vissza az ilyen fajta kapcsolatok kötése. Az első magyar testvértelepülési egyezségeket az 1900-as évek elején kötötték meg, majd fokozatosan bővült a magyar kapcsolatok száma és területi kiterjedése. A kapcsolatok száma lassan nőtt a szocializmus évei alatt, főként a keleti blokk országai között (UNKOVSKI-KORICA, V. 2022). Az első jelentős, a mai értelemben vett, jelenleg is élő kapcsolatok megjelenése hazánkban az 20. század során egyre dinamikusabbá vált (1. táblázat).

Szeged-Rahó (Ukrajna)	1939
Mezőberény-Gúta (Szlovákia)	1946
Pécs-Lahti (Finnország)	1956
Szeged-Odessza (Ukrajna)	1957
Székesfehérvár-Kemi (Finnország)	1958
Miskolc-Tampere (Finnország)	1963
Gyula-Budrio (Olaszország)	1963
Békéscsaba-Nagybecskerek (Szerbia)	1966
Mohács-Pélmonostor (Horvátország)	1966
Szeged-Szabadka (Szerbia)	1966
Mezőkövesd-Bad Salzungen (Németország)	1969
Szeged-Nizza (Franciaország)	1969

1. táblázat: Az „első fecskék” – Magyarország első testvértelepülési kapcsolatai. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés.

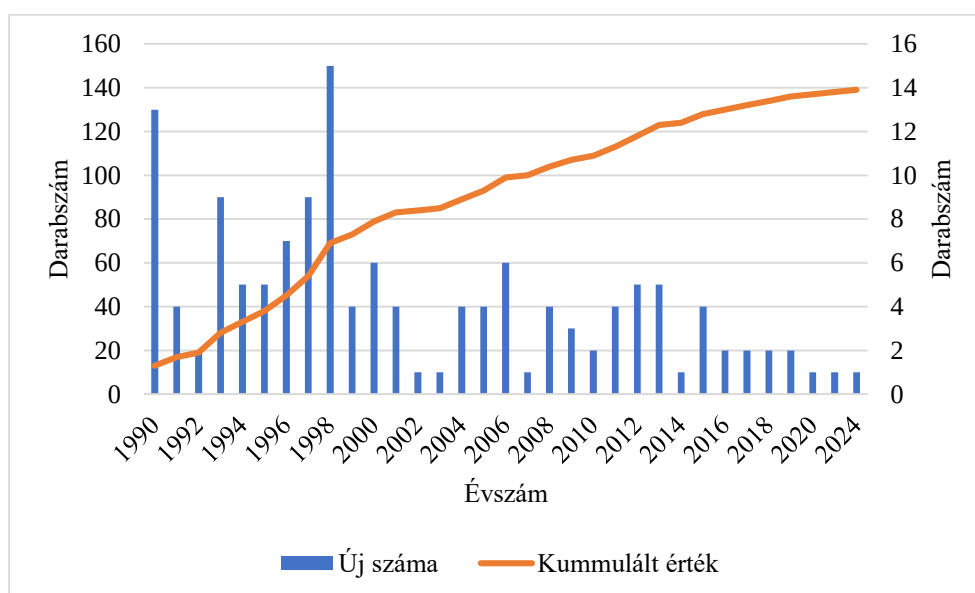
1.3. A testvértelepülési kapcsolatokat befolyásoló tényezők és időszakok

Időben, a testvértelepülési egyezmények megszületése szempontjából Európában két csoportot különíthetünk el. Ezek a vasfüggöny leomlását követő rendszerváltozás előtti és utáni szerződéskötések. Ezt láthatjuk Magyarország testvértelepülési kapcsolatának múltjában is, mivel a szocializmus időszakában leginkább Kelet-Európa szintén szocialista országok településeivel voltak egyezményei, főként az NDK-val vagy Lengyelországgal (2. ábra). De például az egykori Csehszlovákia és Magyarország egy-egy járása között is volt kapcsolat évtizedeken keresztül a rendszerváltás előtt, amely az ezt követő időszakban egyre gyengébbnek bizonyult, egyre ritkábbak lettek a találkozók, valamint az önkormányzatok szintjén meg is szűnt egy időre a kapcsolattartás. Majd 2005-ben megújították az egyezségeket egy megújított partnerségi nyilatkozat aláírásával [3]. Ehhez viszont az kellett, hogy Magyarországon ismét visszavezzék a járási (akkor kistérségi) közigazgatási szintet. Más esetekben, például Finnországgal, a közös (ös)történeti múlt miatt alakultak ki egyezmények. Bár a rendszerváltozás előtt is létezett a testvértelepülési jelenség, de a legtöbb helyen ezen időszak után kezdődtek meg a szerződéskötések. Ekkor lettek a partnerségi háló részei a szomszédos Románia, Ausztria, valamint távolabbi országok, Franciaország, Görögország települései is (2. ábra).

2. ábra: Magyarország újonnan létesített és meglévő testvértelepüléseinek száma. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

Azt is megfigyelhetjük, hogy a rendszerváltás előtt arányaiban több nagyvárossal volt együttműködése Magyarországnak, mint kisebb községekkel viszont az idő múlásával ez felcserélődött (GICZI ÉS SIK, 2004). Különösen érdekes a magyar-román testvértelepülési kapcsolatok alakulása. Annak ellenére, hogy Románia is a szocialista blokkhoz tartozott, kiugróan magas darabszámú testvértelepülési együttműködési szerződéskötést láthatunk a rendszerváltást követően. Ez egy történelmileg fontos korszakhoz, Ceausescu szocialista diktatúrájának megszűnéséhez kapcsolódik. Mivel az államfő híres volt arról, hogy a magyar kisebbséget minden áron próbálta elnyomni, Magyarországgal sem tartotta emiatt a kapcsolatot, valamint minden efféle kötődést meg akart szakítani (BRAUN, Zs. Z. 2015). Csak az 1989-es halála után nyitott Románia a világ és Magyarország felé, ekkor rövid időn belül, ugrásszerűen megnőtt a testvértelepülési kapcsolatok létesítésének száma (3. ábra). Többek közt ez az érdekes történelmi tény is felhívta a figyelmet a román-magyar mintaterület kiválasztására.

3. ábra: Magyarország Romániával újonnan létesített és meglévő testvértelepüléseinek száma.

Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

2004 körül is megfigyelhetünk egy viszonylag nagy volumenű növekedést a szerződéskötések terén (2. ábra). Ez leginkább az Európai Unióhoz való csatlakozásnak köszönhető, mivel ebben az évben indult meg az addigi legnagyobb EU bővítési hullám, mely keretein belül 10 ország csatlakozott. Ez gazdasági, valamint politikai előnyökkel is járt, ami segítette a településeket összekovácsoló programok, együttműködések létrejöttét.

Általánosságban a COVID világjárvány negatívan hatott a társadalmi kapcsolatokra, a lakosság körében magas volt az elmagányosodás, az egyedüllét érzése. A járvány számos különféle hatást gyakorolt a testvértelepülési kapcsolatok erősségére. Ezek közül az egyik és talán legnagyobb változást kiváltó történés a sok embert koncentráló, úgynevezett „szuperterjesztő események” számának korlátozása. Ez alatt a nagyszámú interakciót generáló rendezvényeket értjük, ilyenek a különböző kulturális célú rendezvények, sportesemények koncertek, fesztiválok (KOVALCSIK, T. ET AL, 2021). A COVID19 járvány alatt a testvértelepülési programok legtöbbje kényszerűen, ahogy minden más is, elmaradt. Mindez gyengítette a meglévő kapcsolatokat, melyeket a pandémia utáni időszakban újra kellett indítani – ha sikerült.

Ellenben beszámolhatunk pozitív esetekről is, amely keretein belül szorosabbá tudták tenni a kapcsolatot, vagy az éppen alakuló kapcsolatot. A COVID19 járvány alatt tiszteletreméltó gesztust gyakorolt Budapest VIII. kerülete a Kínában található Chagning kerületre. Ugyanis 50.000 maszkot küldtek az önkormányzat részére a COVID19 elleni védekezés segítésére 2020-ban [4]. Ez segítette a települések közötti kapcsolatok erősödését, a lakosok közötti kapocs kiépülését.

1.4. A testvértelepülési hálózatok támogatási konstrukciói

Annak érdekében, hogy a testvértelepülési mozgalom működhessen számos támogatás áll rendelkezésre az egyes szereplők segítségére. Talán az egyik legmeghatározóbb eszköznek az Európai Unió pályázatok bizonyulnak. Az *Interreg* egy olyan, az Európai Unió által támogatott pályázat, melynek célja az EU-n belüli városok és régiók együttműködésének elősegítése. Tevékenysége a regionális fejlesztés népszerűsítésében, a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek csökkentésében teljesedik ki. 2012-2027 közötti időszakban kitűzött célok a klímaváltozás elleni küzdelem, a digitális átállás elősegítése, és a társadalmi integráció felgyorsítása, hogy a kontinens zöldebb, szociálisabb és emberközelibb legyen. Ehhez szükséges jobban működő politikai koordináció a kormányok szintjén. Ezen program keretein belül lehetőség nyílik „*A Határon átnyúló (Cross border) Interreg program*” részvételére [14]. Ennek a konstrukciónak a keretében „A kulturális turizmus népszerűsítése és fejlesztése a határmenti térségekben” című projekt lehetőséget adott a periférikus térségek, mint például Dobóruszka és Vámosújfalú esetében. Az utóbbi település a pályázat által 14.975,96 EUR-t nyert a határon átnyúló kapcsolatok újjáélesztésére. Mindez a kulturális turizmus fellendülése és ez által a vendégéjszakák növelése reményében [33].

Az Interreg források mellett vannak olyan kezdeményezések, mint például a *Europe for Citizens – Citizens for Europe*. Ezen pályázat támogatja a különböző európai önkormányzatok közötti kapcsolat erősítését. Ezen belül számos testvértelepülések fejlesztésére létrehozott kisebb támogatásokat tudnak megpályázni a települések. Az „*Európai Örökségünk és értékeink a testvérvárosi kapcsolatokban napok Törökbálinton 2018.*” projektet az Európai Unió finanszírozta az „Európa a polgárokért” program keretében, melynek megvalósítását 25.000 EUR-val támogatta. Ez a projekt lehetővé tette 600 lakos részvételét egy nemzetközi találkozón és tapasztalatot cserélhettek a testvértelepülések. Ennek tagjai Törökbálint, Süssen (Németország), Székelyudvarhely (Románia), Nagytárány (Szlovákia) és Negyed (Szlovákia) települések voltak [9].

Az EU által létrehozott *CERV program - A Polgárok, Esélyegyenlőség, Jogok és Értékek* keretében a „*Town twinning in times of solidarity*” egy olyan több napos program sorozat szervezését tette lehetővé például Meresti (Románia) községben, mely során lehetőség adódott véleménycsere Európai Unióval kapcsolatos témák körében. Emellett megismerkedhettek egymás kultúrájával néptánc bemutató, népzene, gasztronómiai sajátosságok és helyi kézműves termékek ismertetése keretén belül. Résztvevői Magyarországról, Romániából, Horvátországból és Szlovákiából érkeztek [20]. Szintén ezen konstrukció „*Town twinning for our joint future*” programja Marcelová (Szlovákia) községben került megrendezésre és három napig tartó konferenciát foglalt magában. Ennek célja, hogy a kulturális és nyelvi értékeket előtérbe helyezve elősegítse a kölcsönös megértést, toleranciát a tagállamok között, valamint megakadályozza a diszkriminációt és a rasszizmust. A szövetségeseknek volt lehetőségük elmélyíteni kapcsolataikat, jövőbeli célokat megfogalmazniuk. Mindezt az Európai Unió egységének erősítésével létrehozni [21].

A *Europe for Citizens (EFC)* által Brüsszelben rendezett Régiók Hete egy rendkívüli lehetőség kapcsolatépítésre. Ez egy több napos rendezvény, mely keretein belül alkalma nyílik a résztvevőknek az Európai Unión belüli és további nemzetközi szervezetek bemutatkozására expo formátumban [4]. A „*Jövőbelátó minőségi élet Európában – Környezetbarát találkozó Ipolynyéken*” projekt is a *Europe for Citizens* program keretében az EU által finanszírozott. Ennek résztvevői Magyarnándor, Szendehely, Nyékvárkony, Alsónyék, Zsombó, Felsőnyék, Kápolnásnyék és Ipolynyék.

A hazai finanszírozású Bethlen Gábor alapkezelő pályázatok által a testvértelepülési és a diaszpóra pályázat keretein belül összesen egymilliárd forinttal támogatja a magyar Kormány a külhoni és az anyaországi települések közötti kapcsolatok erősítését, valamint a diaszpórában

élő magyar közösségeket. Mórahalom például a magyarajkú testvértelepülésről jött küldöttek ellátására, elszállásolására, valamint programok szervezésére fordította ezt a forrást. Keresztéte község is ezen támogatás keretein belül tudott sikereket elérni, ahol 1 837 000 HUF keretösszeg állt rendelkezésre [23]. Gönc település önkormányzata is csatlakozni tudott ezen pályázatba és általa valósulhatott meg egy utazás a romániai Kézdiszentlélekre, ahol búcsút tartottak, melynek szervezésében is fontos szerepe volt a pályázatnak [29]. Csabacsüd település esetében is a Bethlen Gábor Alap „Testvértelepülési programok és együttműködések” című pályázatán nyerte el az önkormányzat 800.000 HUF-os támogatását. Ez és a „Tisza Környezetünkért Alapítvány”, valamint a Szlovák Önkormányzat segítsége lehetővé tette a Csata és Makfalva településekről érkező iskolások és kísérőik táboroztatását [31]. „Humán szolgáltatások fejlesztése térségi szemléletben – kedvezményezett térségek” című projekt keretében Murony községben megrendezésre kerültek testvértelepülési programok több évben is. A kapcsolatok és a helyi közösség erősítése céljából sport- és hagyományőrző programok, gyerek programok, nemzetiségek és a település értékeit bemutató programelemek kerültek megvalósításra [32].

A testvértelepülési program keretein belül számos társulás is létrejött, a szövetségek által létrehozott szervezetek, mint önálló egység segítik a testvértelepülések fejlődését. Erre jó példa a *Sister Cities International (SCI)*, mely 1956-ban lett létrehozva Eisenhower, az Amerikai Egyesült Államok egykori elnöke által [35]. A világon számos ilyen szervezet létezik még, ezek a teljesség igénye nélkül a következők: a *Manifesto of the family-friendly cities*, *International Association of Educating Cities*, *Cambridge – Szeged Society*, *Cambridge – Heidelberg Partnership Association*, *Inter - Municipal Cooperation*. az *Ingauni Bortermelő Társulása*, amely 1976-ban alakult meg Csopak és Ortovero (Olaszország) települések között 13 szőlőtermelő kezdeményezésére. A társulás 200 tagból áll, mely által nagymértékben megnövekedett a társulás által feldolgozott szőlő és a megtermelt bor mennyisége [36]. Ez megmutatja, hogy ilyesfajta kereskedelmi kapcsolat is létrejöhet az együttműködés által.

Találkozhatunk olyan, az Európai Unió által támogatott szervezetekkel, mint például a *WE4EU2022*. Ennek tagja például Magyarországról Gyöngyös, valamint a környező országokból, Romániából Kézdivásárhely, Szlovéniából Lendva, Szlovákiából Losonc, Lengyelországból Łodygowice, Csehországból Mělník. Ez egy olyan konzorcium, amely tagjai megvalósítják a CERV Programme keretében megnyert pályázatokat. A projekt támogatásának összege 185.000 EUR. Ezek a települések 2027-ig összesen tízszakmai találkozót kívánnak megvalósítani, melyek keretében esélyük van egymás hagyományainak és kultúrájának megismerésére. Céljuk, többek között, a társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi és kulturális

kapcsolatok Európai viszonylatban történő kialakítása. Mindez a helyi önkormányzatok, vállalkozók, civil szervezetek és a lakó népesség bevonásával. A fejlődéshez vezető utat workshopok, kulturális-és gasztronómiai rendezvények segítségével és ifjúsági programokon, találkozók, kommunikációs tréningeken, társadalmi eseményeken való részvétellel kívánják megtenni. Ezzel létrehozva egy új EU-hálózatot, amelynek számos pozitív hatása lesz a területre. Például regionális fejlődés, gazdasági stabilitás, életminőség növelés, munkanélküliség csökkentése [11].

2. A testvértelepülési hálózatok a hálózat-elmélet tükrében

Kapcsolatháló-elemzés módszereivel, a közelmúltban, számos ajtó nyílt, a korábban rejtett összefüggések feltárására. Az 1980-90-es években, leginkább a globalizáció rohamos növekedésének és az információszerzés technológiájának fejlődésének köszönhetjük ezen terület fejlődését (MICHALSKI ÉS KUCZABSKI, 2010), ráadásul több tudományterület eredményből, nem feltétlen a hálózat kutatás keretein belül. Egyes elméletek szerint alapját a gráfelméletben kell keresni, melynek köszönhetően rendkívül fontos információk válnak mérhetővé és ábrázolhatóvá. Ilyen értelemben vizsgálhatjuk akár a közéleti személyek befolyását, valamint ami számunkra hasznos a települések és magánszemélyek társadalmi presztízsét, változását (GALAMBOSNÉ, 2015).

A hálózatok alkotórészeiként kettő alapvető kategóriát különíthetünk el, ezek az elemek és az elemek közötti viszony. Az elemek a tudományos megfigyelés tárgyai, azaz lehetnek egyének, tárgyak, események, szervezetek, országok, államok, vagy akár régiók is. Az elemek közötti viszonyt leginkább relációk, kötődések és kapcsolatok testesítik meg. Ezen hálózatok ábrázolása történhet grafikus módon, ebben az esetben a cselekvőket a pontok és a pontok közötti viszonyokat a vonalak illusztrálják. Ezt az ábrázolást gráfnak, valamint a viszonyok által meghatározott pontok halmazát hálózatnak nevezzük. Az a fajta hálózat, ami a testvértelepülési kapcsolatok ábrázolása céljából szükséges az uniplex, azaz egyrétegű. Ez a két hálózati pont közötti egyféle tartalmú kapcsolatot foglalja magában (GALAMBOSNÉ, 2015).

A hálózati kapcsolatokat megkülönböztethetjük a viszonyok irányítottságától, miszerint vannak az irányítottak és az irányítás nélküliek (GALAMBOSNÉ, 2015). A testvértelepülési kutatásban az előbbi az, amivel meg tudjuk mutatni melyik település kezdeményezte valamennyi testvérségi kapcsolatát, de a legtöbb esetben, nincs a kezdeményező félre vonatkozó információnk, így a hálózat irányítatlannak tekinthető.

A kapcsolatokat számos egyéb tulajdonsága, például intenzitása, alapján is lehet ábrázolni. Az intenzitás megmutatja az alanyok közötti kapcsolat erejét. Ebben az esetben minél több vonal indul ki egy településből, vagy minél vastagabb a vonal két település között, annál inkább figyelhető meg a település elkötelezettsége a testvérségi együttműködés iránt. Az intenzitás-alapú ábráról az is leolvasható, hogy az adott települések mennyi tapasztalattal rendelkeznek testvértelepülési kapcsolatok terén, ami nem elhanyagolható szempont a kapcsolatok működési hatékonyságát tekintve (GALAMBOSNÉ, 2015).

Ezen kapcsolati adatok gyűjtésére számos hagyományos módszer létezik, ilyen a kérdőív, mely a leggyakrabban használt technika. Ebben a szerző számára tetszőleges és célra törő kérdéseket fogalmaznak meg. Majd, amikor már részletesebben szeretnénk körbe járni egy témát, melyet már nem lehet a kérdőív keretein belül megtudni, akkor beszélünk az interjúról. Ezt akkor is alkalmazzák, mikor a kérdőív már túl személytelen az általunk tudni kívánt információk megszerzéséhez. Ezeken kívül létezik még a megfigyelés, valamint a kísérlet. Azt hozzá kell tenni, hogy meghatározó szempont, hogy a megszerzett adataink mennyire számítanak pontosnak, valamint a mennyire kérdéses a válaszadók megbízhatósága (GALAMBOSNÉ, 2015).

A testvértelepülési hálózatok különböznek az összes többi kapcsolattól, amit hálózatban szoktak vizsgálni. Ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy míg másoknál szabályszerűségeken alapuló kapcsolatot vizsgálunk, ezzel ellentétben a testvértelepülések rendszerében nem minden esetben igaz ez, ami arra enged következtetni, hogy a testvértelepülési kapcsolatok nem értelmezhetők hagyományos hálózatként. Amellett, hogy vannak véletlenszerűen kialakult együttműködések települések között, mégis felfedezhetünk benne különféle szabályszerű elemeket. A hálózatkutatás fejlődésével vizsgálhatóvá válik részben az is, hogy egyes települések között milyen céllal jön létre szövetség, valamint elhelyezkedésük szempontját nézve van-e benne relevancia (ATIKAH, 2023).

3. A kutatás kérdései és módszertana

A dolgozatom célja, hogy feltárjam a magyarországi testvértelepülési hálózat jellemzőit, térbeliségét, legfőbb céljait, sikereit és kudarcait. Két kutatási kérdést fogalmaztam meg. Az egyik, hogy hogyan jellemezhető a magyarországi testvértelepülési rendszer különböző szempontok mentén, kiemelten a román-magyar határtérségben. A másik, hogy hálózat-elemzés szempontjából és eszközeit felhasználva milyen képet mutat a román-magyar testvértelepülési rendszer, miben rejlik sikeressége, sikertelensége. A testvértelepülések felkutatására a hivatalos

EU által nyilvántartott testvértelepülési adatbázist vettem alapul. Ennek az adatbázisnak a hiánya, hogy csak a programon keresztül hivatalosan regisztrált településekre vonatkozó adatok vannak. Ezért saját adatgyűjtést folytattam a települések honlapján közzétett nyilvános adatok legyűjtésével. Ehhez megvizsgáltam az elérhető magyar települési önkormányzatok honlapjait és megkerestem a testvértelepülésekre vonatkozó adatokat. Az adatbázist a Wikipédián elérhető információkkal is bővítettem, azok tartalmát minden esetben ellenőriztem. Az így elkészült adatbázis felállítása megközelítőleg 2 hónapot vett igénybe. A települések közötti alapvető összehasonlítás érdekében a demográfiai adatok megszerzéséhez a KSH-t használtam. Feltételeztem, hogy a település mérete vagy jogállása kapcsolatban lehet a kapcsolatok számával, ezért több mutatót tekintve korrelációs számítást is végeztem.

Összesen 58 országgal 1116 db magyarországi település 3086 db kapcsolatát rögzítettem a kapcsolat célországa, a település neve alapján. A román-magyar kapcsolatok esetében 636 db magyar település 256 db román községgel és 352 db román településsel való 808 db kapcsolatát rögzítettem.

A kutatáshoz kapcsolódó puha információkat kérdőíves és interjúk felméréssel szereztem meg. Az előbbi esetében 391 darab, általam kigyűjtött testvértelepüléssel rendelkező magyar település és magyar kapcsolattal rendelkező román település volt a megkérdezett kör, akiket emailben kerestem fel. Az összes megkeresett önkormányzat közül 129 válaszolt a kérdőívben feltett kérdéseimre. Ez az összes román-magyar testvértelepülési kapcsolattal rendelkező települések megközelítőleg 15%-a. A kérdőívben lévő kérdések a kutatási célhoz illeszkedően a kapcsolatok céljára, annak nehézségeire, sikereire és sikertelenségeire vonatkoztak. A kérdések eredményeit egyszerű statisztikai módszerekkel dolgoztam fel. Az eredmények teljeskörű értékelése érdekében három interjú egyeztetésem volt, egy a Szeged Megyei Jogú Város önkormányzatában dolgozó külügyi referenssel, egy a Mórahalom város önkormányzata polgármester helyettesével, valamint egy dolgozójával és egy Mórahalomra látogató lengyel delegáció egy tagjával, akivel angol nyelven folytattam le az interjút. Az interjúkból kivonatot készítettem, melynek bizonyos részeit a dolgozatban közzéteszek. Az interjúk segítettek feltárni a bilaterális szerződések szerkezetét és értelmezni a testvértelepülési kapcsolatokra vonatkozó kérdőívekben megfogalmazott állításokat.

A dolgozatban a statisztikai elemzések vizualizációjához a QGIS szoftvert használtam, ahol a magyar és a román testvértkapcsolatokra térképeket szerkesztettem. A térképszerkesztésnél pont és poligon alapú térképeket is létrehoztam, melyek alapját nyíltan elérhető shapefile-ok adták. A térképek megszerkesztésénél több problémába is ütköztem. Az

első az adminisztrációs szintek különbözősége. Románia és Magyarország közigazgatási rendszere bár nagyon hasonló, a történelmi kötelékek miatt, azonban a román önkormányzati rendszer a településeket községi szintbe, a magyar járásnál kisebb, de a településeknél nagyobb közigazgatási egységbe sorolja. És mivel a magyar települések a legtöbb esetben nem a kommunákkal, hanem a településekkel kötnek szerződést, így szükséges volt mind a községi mind pedig a települési szintek összekapcsolására, a kapcsolatszámok aggregálására. Ehhez a QGIS beépített modulját használtam. A második probléma a nyelvi különbözőségekből adódott. A szomszédos országokkal kötött testvértelepülések esetében legyűjtöttem a magyar nevet, azonban a hivatalos shape állományban a magyar nevek nem voltak elérhetők. Ezért legyűjtöttem az eredeti nyelvű neveket is, melyek azonban speciális karaktereket tartalmaztak, melyek karakterkódolása nem minden esetben egyezett, így a települési kapcsolatok nem jelentek meg, voltak olyan országok, ahol több, mint 60% volt az adatvesztés. Ezért végül az angol átíratot minden rögzített kapcsolat esetében ellenőriztem. A harmadik probléma a többszörös nevezékből adódik. Bár Magyarországon az 1910-es években az egyedi településnévi rendszert bevezették, a trianoni békediktátum után a különböző átfordításokkal kialakultak azonos településnevek, ráadásul számos esetben nem csak országok között, de országon belül is voltak névazonosságok. Ezeket egyesével leszűrtem. Az eredményeket ezek után ábrázoltam térképen.

A Gephi szoftver segítségével pedig igyekeztem feltárni a testvértelepülési kapcsolatok hálózatát a román-magyar települési kapcsolatok alapján. A szoftverben irányítatlan hálózatot generáltam, melyet először random hálóként, majd YifanHu hálóként ábrázoltam. Ennek lényege, hogy a kapcsolatokat, melyek nem egyedülállóak, hanem hálózatot alkotnak középre rendezi és a további kapcsolatokat a periferián hagyja. Így világosan kirajzolódnak a legfontosabb és legbeágyazottabb, legnépszerűbb települések. A román-magyar testvértelepülések esetében azt igyekeztem kirajzolni, hogy melyek azok a települések melyek valódi kapcsolati hálót alkotnak, illetve, melyek azok a települések, amelyek szigetszerűen kapcsolódnak egymáshoz, de nem alkotnak egy összefüggő rendszert. Ez a módszer a 100 feletti elemszámú hálózatokhoz ajánlott technika, így az általam lehatárolt több, mint 800 darab kapcsolathoz alkalmazható volt. A saját ábrák elkészítésére az Excel, Canva és a Draw.io programokat használtam.

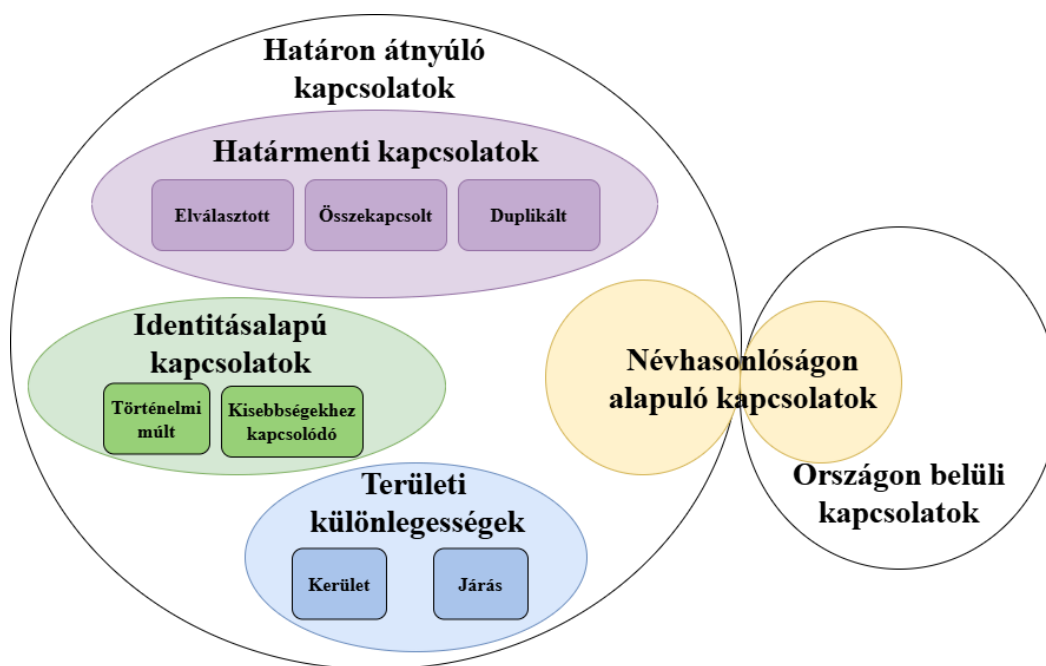
Az eredményeket a következő fejezetben a kérdőíves és interjúk felmérés, valamint a hálózatelemzés alapján mutatom be. Az első elemzési szempont a kapcsolatok elkülöníthető típusaira, létrejöttére, kialakítására és fenntartására vonatkoznak. A második elemzési

szempontban a magyar-román testvértelepülési együttműködések fogom bemutatni hálózati ábrákon keresztül. Majd a kapcsolatok tevékenységeivel és céljaival folytatom, valamint sikerességének valószínűsíthető okaival és jövőképével zárom a dolgozatot.

4. Települési kapcsolatok típusai a magyarországi testvértelepülések példáján

Sok esetben nem különül el a testvértelepülés és a partnertelepülés kifejezés. Ennek oka, hogy kevés információ, valamint definíció, ami rendelkezésünkre áll a témában. A dolgozatban a testvértelepülésekkel foglalkozok, melyeket viszonylag egyszerűen különítenek el a nemzetközi szakirodalom alapján (FRANCO ÉS MARMELO, 2014). Míg a testvértelepülés jól definiálható, szerződés aláírásához kötött szövetség, addig a partnertelepülés kifejezés inkább szóban megkötött együttműködésre utal. Települések úgy vélekednek, hogy a partnertelepülés, mint olyan a legjobb módja, hogy egy előremutató kapcsolatépítést alapozzon meg. Ebből arra lehet következtetni, hogy a partnertelepülésre úgy lehet tekinteni, mint egy ideiglenes állapot a testvértelepüléssé válás útján. Az ilyen fajta együttműködés keretében közös projektek valósulhatnak meg sikeresen. Például Domaszék – Palást (Szlovákia); Domaszék – Pécska (Románia); Pilis – Tardoskedd (Szlovákia); Pilis – Vajdakamarás (Románia). Majd ezekből a kapcsolatokból egy igen gyümölcsöző testvértelepülési kötelék válhat [5].

A dolgozat szakirodalmi feltárása és a kutatás eredményei alapján a magyar testvértelepülési kapcsolatok két fő típusát határoltam le. Az első a határon átnyúló, a másik az országon belüli kapcsolatok. Ezen belül további alkategóriák voltak lehatárolhatók, az előbbi esetében a határmenti kapcsolatok, más néven „Border Twin Towns”, melynek három altípusa van. Az identitás alapú kapcsolatokba tartozik a közös történelmi múlt okából kiinduló kapcsolatkötés, valamint a településen lévő kisebbségekhez kapcsolódó együttműködések. A következő nagyobb csoport a területi különlegességeken alapuló, mint például a kerületek, járások között létrejövő kötelék. Ami a határon kívüli és belüli kapcsolatoknál egyaránt megjelenik, az a névhasználaton alapuló kapcsolat (4. ábra).

4. ábra: Testvértelepülési kapcsolatok tipizálása Magyarországon. Forrás: saját adatgyűjtés alapján saját szerkesztés

4.1. Országokon belüli kapcsolatok

A testvértelepülési programoknak megfigyelhetünk olyan formáját is, amelyben kettő vagy több azonos országban lévő település (magyar település) köt szövetséget. Összesen 136 db általam feltárt országon belüli kapcsolat van, melynek célja egymás támogatása, névhasználaton alapuló hagyomány őrzése. Ilyen például: Helvécia-Mencshely; Karád-Devecser; Budapest XXIII. kerület-Törökbálint; Kunszentmárton-Jászapáti; Kunadacs-Apc; Derecske-Mátraderecske-Pápaderecske; Pécsvárad-Pannonhalma; Esztergom-Székesfehérvár; Kiskunfélegyháza-Jászfényszaru; Hódmezővásárhely-Baja-Kiskunhalas; Orosháza-Zomba; Tapolca-Sümeg; Hajdúböszörmény-Harkány-Újrónafő; Mágocs-Nagymágocs; Ózd-Ózdfalu; Mártély-Detk; Kunszentmiklós-Karcag; Cegléd-Vasvár; Mezőhegyes-Túrkeve; Balatonkeresztúr-Bodrogkeresztúr; Jászkarajenő-Jászfényszaru-Jászsószentgyörgy.

4.2. Névhasználat

Az egyetlen kapocs az országon belüli és a határon átnyúló kapcsolatokban, hogy belföldi és külföldi településekkel is kötnek pusztán névhasználat nyomán szövetséget. A települések közti kapcsolatoknak egy igen kreatív formája a nevek alapján történő együttműködés (2. táblázat). Több, mint 144 olyan kapcsolatot számolhatunk, melynek alapja a névbéli egyezés. A dolgozat terjedelmi keretei miatt nem fejttem ki az összes kapcsolatot és tartalmát, csak a legérdekesebbeket emelem ki.

2. táblázat: Névhasználat alapú települési együttműködések. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

Magyar település	Külföldi település
Mágocs- Nagymágocs	-
Szécsény	Szécsénykovácsi (Szlovákia)
Zákányszék	Borszék (Románia)
Kunszentmárton	Csíkszentmárton (Románia)
Dombiratos	Kisiratos (Románia)
Derecske-Mártaderecske-Pápaderecske	-
Szentes	Újszentes (Románia) Bodrogszentes (Szlovákia)
Ózd	Ózdfalu (Románia)
Balassagyarmat	Tótygyarmat (Szlovákia)
Kunhegyes	Kishegyes (Szerbia)
Mezőkövesd	Kiskövesd (Szlovákia) Nagykövesd (Szlovákia)
Székesfehérvár	Gyulafehérvár (Románia)
Tatabánya	Selmecbánya (Szlovákia)
Nagykanizsa	Magyarkanizsa (Szerbia)
Mosonmagyaróvár	Óvár (Szlovákia)
Hódmezővásárhely	Torontálvásárhely (Szerbia)
Újfehértó	Árpástó (Románia)
Szigetszentmiklós	Gyergyószentmiklós (Románia)
Keszthely	Székelyudvarhely (Románia)
Bihartorda	Torontáltorda (Szerbia) Torda (Románia)

Például a „Diós partnertelepülések” tagjai mindannyian települési nevükben hordozzák a dió szót. Eredetileg Diósd, Diósgyőr, Dióskál, Diósviszló, Diósjenő és Gyenesdiás partnersége, mely később tovább bővült Diósförgepatony (Szlovákia), Új Diós (Novo Orahovo, Szerbia), Bihardiószeg (Románia) és Macsola (Ukrajna) településekkel. A kezdeményező, Gyenesdiás által megrendezésre került az első találkozó a diós települések körében, mely 2007 óta minden évben fontos eseménynek számít. Ez egy vándor-találkozó, azaz minden évben más település adhat helyszínt az eseménynek. Program lehet a tájegységekre jellemző gasztronómiai különlegességek, sütemények megversenyeztetése, de a tájegység ízvilága szerint készített diópálinka kóstolása is hagyománnyá vált [6].

Hasonló kapcsolat alakult ki Balatonkeresztúr kezdeményezésére, melynek testvértelepülési kapcsolata van Székelykeresztúrral és Bodrogkeresztúrral is. Érdekesség, hogy az utóbbival az 1999. évi tavaszi nagy Tiszai és Bodrogi árvíz támogatása volt az alapja az együttműködésnek. Balatonkeresztúr segítségnyújtás céljából keresett települést, majd megtalálta az azonos névvel rendelkező Bodrogkeresztúrt. Ennek eredményeként az önkormányzat tartalékkeretének terhére 50.000 Ft-ot ajánlott fel, valamint minden képviselő lemondott egyhavi tiszteletdíjáról, melyet szintén a bajba jutott település kapott. Bodrogkeresztúr hálájának jeléül vendégségbe hívta a Képviselő-testületet [10].

Magyarországon, valamint a Kárpát-medence egészében több település is viseli a „Szentandrás” nevet, melyet kihasználva létesített kapcsolatot valamennyi település. Ennek eredményeként megszervezésre került a „Szentandrások Találkozója”, melynek tagjai a magyarországi Hernádszentandrás, Békésszentandrás, Jászszentandrás, Nemesszentandrás, Rábaszentandrás és Tornaszentandrás. Hagyományteremtés céljából 1996-ban megrendezték az első találkozót, melynek házigazdája Jászszentandrás volt. Azóta évről-évre népszerűbbé válik a két napos esemény, mely helyet ad számos kulturális programnak. Többek között a hat „Szentandrás” közös zászlójának, majd címerének felavatása. A Kárpát-medence területén lévő további „Szentandrás” nevű települései irányába is történtek már kezdeményezések, ezek Romániában Biharszentandrás, Hunyadszentandrás, Mezőszentandrás, Temesszentandrás, Sajószentandrás, Szlovákiában Garamszentandrás, Lipótszentandrás, Ausztriában Mosonszentandrás. Így összesen 14 települést számolhatunk. Ennek tiszteletére 2012-ben Hernádszentandráson felavatták a „Szentandrások a Kárpát-medencében” nevet viselő emlékművet, mely az összetartozásukat szimbolizálja. Ez egy 7 méter magas tölgyfa oszlop, melyen szerepel az összes „Szentandrás” település külön táblán, elhelyezkedésük irányába fordítva, távolságukkal feltüntetve [18].

Ennek logikáját követve szintén találhatunk még ilyen tematikájú szövetségeket. Több település is az országalapító Szent Istvánról is kapta a nevét történelmi Magyarország területén. A királyunk tiszteletére és a magyarság összetartásának erősítésére 1996-ban Csíkszentkirályon megalapították a „Szent Király szövetséget”. Ez egy kulturális, társadalmi szervezet, mely kezdetben 15, majd 21 tagú szövetségnek mondhatja magát. Célja a távoli települések vezetőinek és lakosságának közös programok szervezése, kultúrájuk és eredményeik bemutatása, kirándulások szervezése. Erre minden évben, mindig másik településen sort kerítenek. Tagjai: a magyarországi Bakonyszentkirály, Kerkaszentkirály, Királyszentistván, Porrogszentkirály, Rinyaszentkirály, Szentistván, Szentistvánbaksa, Szentkirály, Szentkirályszabadja, Szabadszentkirály, Gyöngyöshermán-Szentkirályi Polgári Kör, a szlovákiai Királyfiakarcsa, Vágkirályfa, Sajószentkirály, Sajókirályi, a romániai Csíkszentkirály, Kalotaszentkirály, Marosszentkirály, Székelyszentistván, Sepsiszentkirályi Kőhíd Egyesület, Székelyszentkirály [30].

4.3. Különleges területi kategóriák közti együttműködések

A határon átnyúló testvér-,települési” kapcsolatok egy fajtája a különleges területi egységek között kötött partnerség. Nevében benne van, hogy települések között szokás kapcsolatot létesíteni, viszont számos ellen példát láthatunk arra, hogy lehet belecsempészni

egy kis kreativitást is. Ez is jól mutatja mennyire szabad, nyitott kötelékről van szó. Különleges kapcsolatot jelent a járások között kialakuló kapcsolat. Mivel a járások több települést is magukban foglalnak, így a járások együttműködése egy magasabb szintű és több települést tömörítő kapcsolattípus. Példaként szolgálhat a Blansko-i járás (az egykori Csehszlovákia) és a komáromi járás (Magyarország) között évtizedeken keresztül tartott a kapcsolat, mikor a rendszerváltás időszakában ritkábbak lettek a találkozások, majd meg is szűnt az aktivitás. Ezt követően az önkormányzatok 2005-ben keresték fel egymást újból a hivatalos szerződés aláírása végett. Azóta is gyümölcsöző az együttműködés, főképp a turizmus fejlesztése céljából való tapasztalatok megosztása szempontjából [34].

Nagyobb városok, akár fővárosokat tekintve sok esetben nem az egész város, hanem kisebb részei, kerületei kötnek testvértelepülési szerződéseket más városok kerületeivel, melyek különleges helyzetet teremtenek, hiszen kerületek, de a város is lehet testvértelepülés valamely másik településnek. Ilyen kapcsolat alakult ki Budapest I. kerület, Bécs I. kerület, Prága I. kerület és Varsó I. kerülete közötti együttműködés. Csakúgy, mint Budapest XI. kerület és Prága V. kerület között. Budapest XV. ker. és Bécs XXIII. ker. Budapest VIII. kerület kapcsolatban áll számos nagyváros kerületeivel [4]. Érdekes kettősség, hogy a Budapest VIII. kerülete esetében, melynek elnevezése Józsefváros a névhasználat is szerepet játszott a kerületi kapcsolatok kialakításában. A kerület kapcsolatát létesített pár környező város azonos nevű kerületével. Ennek eredményeként 2005-ben megalakult a Józsefvárosok szövetsége, melyben a bécsi (Ausztria), a budapesti és a temesvári (Románia) Józsefvárosok szerepeltek, amihez 2006-ban csatlakozott Kassa (Szlovákia) nyugati városrésze, valamint 2008-ban Szozopol (Bulgária) is [4].

4.4. Határmenti települések együttműködése - Border Twin Towns

A testvértelepülések egy igen különleges típusa a határmenti települések között lévő szerződéskötés, angolul: Border Twin Towns (5. ábra). Ennek elkülöníthetünk három fajtáját, az első alatt az elválasztott településeket értjük, amelyek akár az I. világháború után, a területek elcsatolása miatt kerültek a határ két oldalára, ezzel elválasztva egy létező települési együttest. Lehetnek ezek duplikált települések, melyek az eredeti település alteregójaként keletkeztek a határ túloldalán. Végezetül lehetnek összekapcsolt települések, amelyeknek a jellemzője, hogy két független települést az infrastruktúra kapcsol össze. Ezen együttműködés keretein belül 24 kapcsolatot különíthetünk el 48 település között. Magyarországon is megfigyelhetünk ilyen együttműködést Esztergom-Štúrovo (Szlovákia) és Komárom-Komárno (Szlovákia) között. Ennek keretein belül például 2003-ban Komárno településen megnyitásra került a Selye János

Egyetem, ahol a tanítás magyar nyelven folyik. Ez a kapcsolat szimbolizálja a határok közti barátságot, valamint az Európaiságot. Számos város ezek közül megalapította az úgynevezett „Eurocity” kifejezést, Komárom esetében ez „Europe Place”, magyarul „Európa Udvar”. Ezek között megkülönböztetünk formális, amely szerződéssel hitelesítve van és nem formális együttműködést, melyek azt vallják, hogy a tényleges barátoknak nincs szüksége szerződésre (JANCZAK, J.2017).

5. ábra: Határmenti testvértelepülések Európában. Jelmagyarázat: 1. Tui-Valença, 2. Irún-Hendaye, 3. Baarle-Nassau-Baarle-Hertog, 4. Kerkrade-Herzogenrath, 5. Strasbourg-Kehl, 6. Neuf Brisach-Breisach, 7. Rhienfelden (Baden)-Rheinfelden (AG), 8. Laufenburg (Baden)-Laufenburg (AG), 9. Laufen-Oberndorf, 10. Gorizia-Nova Gorica, 11. Frankfurt (Oder)-Śluby, 12. Guben-Gubin, 13. Görlitz-Zgorzelec, 14. České Velenice-Gmünd, 15. Bad Radkersburg-Gornja Radgona, 16. Český Těšín-Cieszyn, 17. Komárno-Komárom, 18. Štúrovo-Esztergom, 19. Haparanda-Tornio, 20. Terespol-Brest, 21. Valga-Valka, 22. Narva-Ivangorod, 23. Calafat-Vidin, 24. Giurgiu-Ruse. Forrás: JANCZAK, J. 2017

4.5. Identitás alapú kapcsolatok

Olyan kapcsolatokat is megfigyelhetünk a magyar testvértelepülések között, melyek főként a magyarságra alapozzák szövetségkötésüket. Ezek leginkább a szomszédos országok, melyek közül is a legnagyobb mértékben Románia, Ukrajna, Szlovákia és Szerbia emelhető ki. A testvértelepülések célja a történelmi összetartozás és a magyarságtudat erősítése. Két alcsoportot különböztettem meg a települési kapcsolatok között a célok alapján, az egyik a történelmi múltra épülő kapcsolat a másik pedig a nyelv és identitás alapú kapcsolat. Számos település rendelkezik testvértelepüléssel a szlovák, a német a zsidó kisebbség vagy nyelvi és vallási közös múlt alapján. Például Csorvásnak jelenleg három testvértelepülése van, Uzon (Románia), Diószeg (Szlovákia), Felsőhegy (Szerbia). Ezen települések lakosai nagyrészt

magyar nemzetiségűek, valamint megfigyelhető az is, hogy a település önkormányzatának hivatalos honlapján a települések neve mellett nem az ország neve szerepel, hanem a tartomány magyar neve, mint Erdély, Székelyföld, Felvidék, Vajdaság, Délvidék. Ezzel is mutatva az együttműködés történelmi kapcsolódásához való kötődésüket [8]. Balatonkeresztúr és Bodrogkeresztúr honlapján is az olvasható, hogy a kapcsolat tartalmát a magyarságtudat ápolása meríti ki [17].

5. A testvértelepülési kapcsolatok kialakítása

A kérdőíves felmérés eredményei alapján a testvértelepülési szövetség kezdeményezése több mindenben alapulhat, a kapcsolat-kezdeményezés igen változatos. A megkérdezettek válaszai alapján a román-magyar testvértelepülési kapcsolatok elsősorban személyes kapcsolaton alapulnak, a válaszadók több, mint 50%-a jelölte be ezt a válaszlehetőséget. Ennek legismertebb formái közé tartoznak például a közös ismerősök nyomán kialakult kapcsolatok, megkeresések, együttműködő civil szervezetek, a település alapítójának, településvezető, képviselők származása, egy korábban jól sikerült cserediák program, csereüdülések, de akár egy nemzetközi rendezvényen találkozó fűvősenekar is.

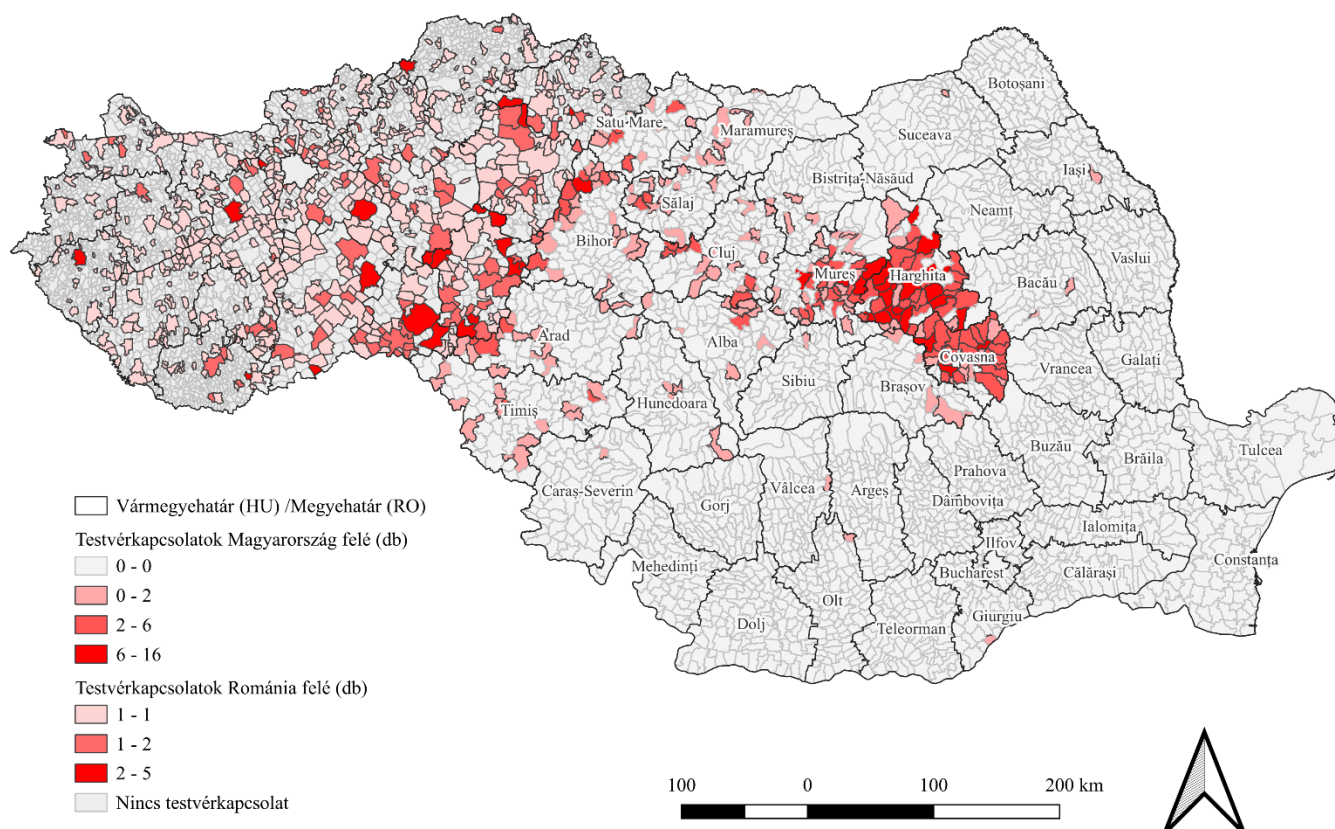
Személyes kapcsolat alatt érthetünk két, vagy több ember barátságát, azaz a két településen vannak olyanok, akik nagyon jól ismerik egymást. De családi kapcsolat is szolgálhat a kezdeményezés alapjául, mely kialakulhat emigráns személy által, aki itt alapított családot, de lehet disszidens is, akinek a gyökerei az adott településhez húznak. Mindkét esetben olyan valakiről beszélünk, aki vissza kíván térni a régi gyökereihez különféle módszerek segítségével, melyhez a testvértelepülési szövetség egy kiváló eszköz. Személyes kapcsolatnak számít az is, amikor egy egyén vagy többek származása adja a kapcsolatteremtés alapját. Ennek egy formája lehet a település alapítójának, jelentős polgármesterének, meghatározó művészeinek, alakjának születési helye, mellyel végül testvértelepülési szerződést kötöttek. Személyes kapcsolatnak tekinthető a település vezetőségének, képviselő testületének és önkormányzatánál dolgozók ismeretsége által való kezdeményezés, például Újszentes esetében erről van szó. Személyes kapcsolat közvetetten is születhet, ekkor két település között egy közös településsel való kapcsolatának köszönhetően alakult ki az ismeretség.

Cserediák, valamint csereüdülés program is fontos alappillére a testvértelepülési kapcsolatoknak a kérdőív válaszai alapján. Idetartozik a sport kapcsolatból származó

együttműködés, például, melyet Balatonkeresztúr és Hohenberg a.d. Eger (Németország) labdarugóinak köszönhetnek [17].

Számos kapcsolat alapja lehet a Kárpát-medencei magyar összetartozás, mely igen nagy szerepet tölt be a magyar-román testvértelepülési kapcsolatok körében is. A kapcsolatok kialakításának alapja lehet a magyarlakta, határon túli települések támogatása vagy a külhoni magyarsággal való kapcsolattartása, nemzetiségi kapcsolatok ápolása, de akár a határmentiség. A kapcsolat létrejöhet a „másik oldalról” az „anyaország” felé nyitás vágya alapján. Testvértelepülési kapcsolat alakulhat ki akár azonos történelmi múlttal rendelkező települések között. Erre jó példa a történelmi kapcsolódás Veszprém és Passau városok között, melyek esetében a közös pontot Gizella királyné jelenti, mivel mindkét településen található emlékmű I. (Szent) István felesége emlékére [12,13]. Mágocs és Nagymágocs települések között is közös történelmi személy alapozza a kapcsolatot [25]. A II. világháború utáni kitelepítésen is alapulhat a kapcsolat. Ehhez hasonlóan a rendszerváltás után kötött kapcsolatokból is számos szerződés kötöttetett közös történelmi múlt alapján. Végül számos település esetében a nemzeti tudat erősítése alapozza meg az együttműködést, a Trianoni békekötés által elcsatolt területekre jellemző leginkább ez a fajta kezdeményezés. A testvértelepülési hálózatát nézve Magyarország és Románia esete különleges, mivel az 1920-ban bekövetkezett trianoni béke aláírásával Magyarország területének 2/3-át csatolták el a környező országokhoz, a legnagyobb terület a Románia részévé vált Erdély lett. Fontossága a testvértelepülési hálózatokkal kapcsolatban a magyarajkú népességszáma miatt mutatkozik meg. A magyarság többséget alkot Hargita (Harghita) megyében (87%-a), valamint Kovászna (Covasna) megyében (73%-a) [28]. Mivel leginkább magyarlakta településekről van szó a térségben, nem meglepő, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a kultúra, a nyelv és a hagyományok megőrzésére.

A történelmi Székelyföld területén található megyék települései azok, amelyekkel kiemelkedően sok kapcsolatot létesítenek magyar települések (6. ábra). Ezek Hargita, Kovászna és részben Maros (Mures). Ilyen kapcsolat például Gyergyószentmiklós és Eger; Kovászna és Gyula; Szováta és Csopak. Továbbá a Kárpát-medence többségben románajkú területén elvétele találhatunk olyan településeket, melyek kapcsolatban állnak magyarországi településekkel. Például Dés és Tokaj; Szászsebes és Komárom; Déva és Szigetvár (6. ábra). Míg a magyar-román viszonylatban átlagosan 1,3 kapcsolata van egy-egy vizsgált magyar településnek, addig a román településeknek átlagosan magasabb 2,3 magyar településsel van kapcsolata. Vagyis sokkal koncentráltabb a romániai települések felé irányuló kapcsolatépítés.

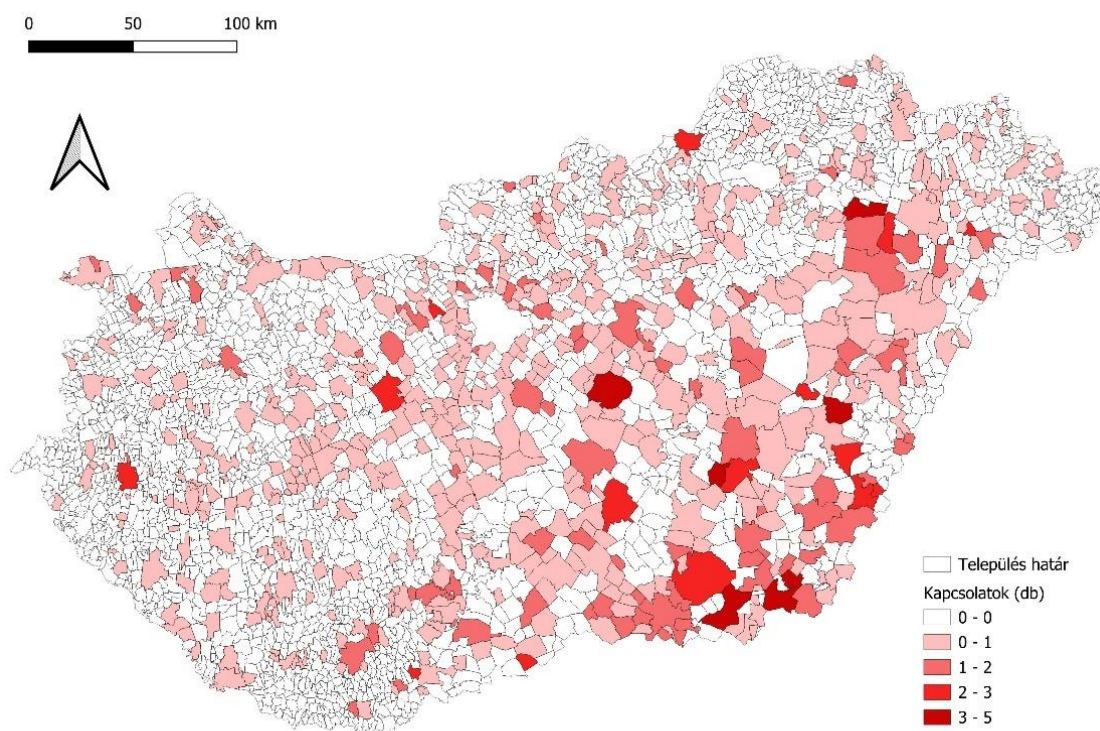
6. ábra: Magyarország Romániával létesített testvértelepüléseinek száma. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

A földrajzi adottságok, a városképi, demográfiai hasonlóságok vagy régiós körben betöltött szerep is alapjául szolgálhatnak együttműködések kialakulásának. Akár egykor közös munkakapcsolat alapozza meg az ismertséget, akár közös érdeklődési kör. Testvértelepülési kapcsolat alapja lehet a települések földrajzi elhelyezkedése. Megfigyelhető, hogy a legtöbb együttműködés a szomszédos országok önkormányzataival van (Például: Kassa, Szlovákia – Miskolc; Tiszapéterfalva, Ukrajna – Tatabánya; Tusnádfürdő, Románia – Balatonalmádi; Szabadka, Szerbia – Szeged; Pélmonostor, Horvátország – Mohács; Kranj, Szlovénia – Székesfehérvár; Graz, Ausztria - Pécs).

Meglévő civil szervezetek közti szakmai kapcsolat nyomán is kialakulhat testvértelepülési kapcsolat. A testvértelepülési együttműködés keletkezhet egy segítségnyújtásból kifolyólag is. Szegvár nagyközség az 1998-as lengyel árvíz során alakított ki baráti kapcsolatot lengyel testvértelepüléssel, melynek segítséget nyújtott.

A magyar-román határ mente szintén egy aktív térség testvértelepülési kapcsolatokat tekintve. Ezen területhez tartozó megyék, Csongrád-Csanád – Arad és Temes (Arad, Timis), Békés, Hajdú-Bihar – Bihar (Bihar), Szabolcs-Szatmár-Bereg – Szatmár (Satu Mare) kiemelt

testvértelepülési helyszínek. Az itt létrejövő együttműködések alapja a földrajzi közelség, a könnyű megközelíthetőség, és esetenként a még meglévő családi, rokoni kapcsolatok. Ilyen például Nyíregyháza és Szatmárnémeti; Mezőhegyes és Arad; Füzesgyarmat és Bors. Magyarországon az Alföldön találjuk a legtöbb román testvértelepüléssel rendelkező községet, várost. Ez többnyire a határmentiségnek köszönhető jelenség. Emellett nagyobb városaink azok, amelyek több román együttműködéssel rendelkeznek. Általánosságban ez 10 fölötti testvértelepülést jelent (7. ábra). A legaktívabb terület a román-magyar kapcsolatokat tekintve a Tisza és Körös mente nagytáj a már említett földrajzi közelség miatt, illetve a településeket összekötő földrajzi jelleg, a Körös, mint természetes kapocs, vagy az „alföldiség”, mely tulajdonság leírására, megfejtésére több hazai kutató is próbát tett (BARTA 2015, CSATÁRI 2000, BELUSZKY 1988). Így összesen 636 magyar településről beszélhetünk, aminek van román testvértelepülése.

7. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok darabszáma alapján. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

A napjainkban egyre felértékelődő anyagi javaknak is nagy szerepe van a testvértelepülési kapcsolatokban, valamint kialakulásuk alapjául is szolgálhat. Gazdasági kapcsolatnak tekinthetjük azokat a szakmai kapcsolatokat, melyek akár egy multinacionális

nagyvállalattal alakulnak ki. Lehet ez munkakapcsolat, mint például Makó és Korond városa közt, ahol a két települési zenekar kölcsönös segítése, fejlesztése által alakult ki szorosabb együttműködés. A pályázatok az egymást nem ismerő településeket együttműködésre is ösztönzik, de lehet ez egy közös pályázat vagy nemzetközi projekt együttműködés által kialakult barátság, kapcsolat, ilyen Füzesgyarmat - Kovászna, Ajka - Lővéte, Cegléd - Székelykeresztúr kapcsolata.

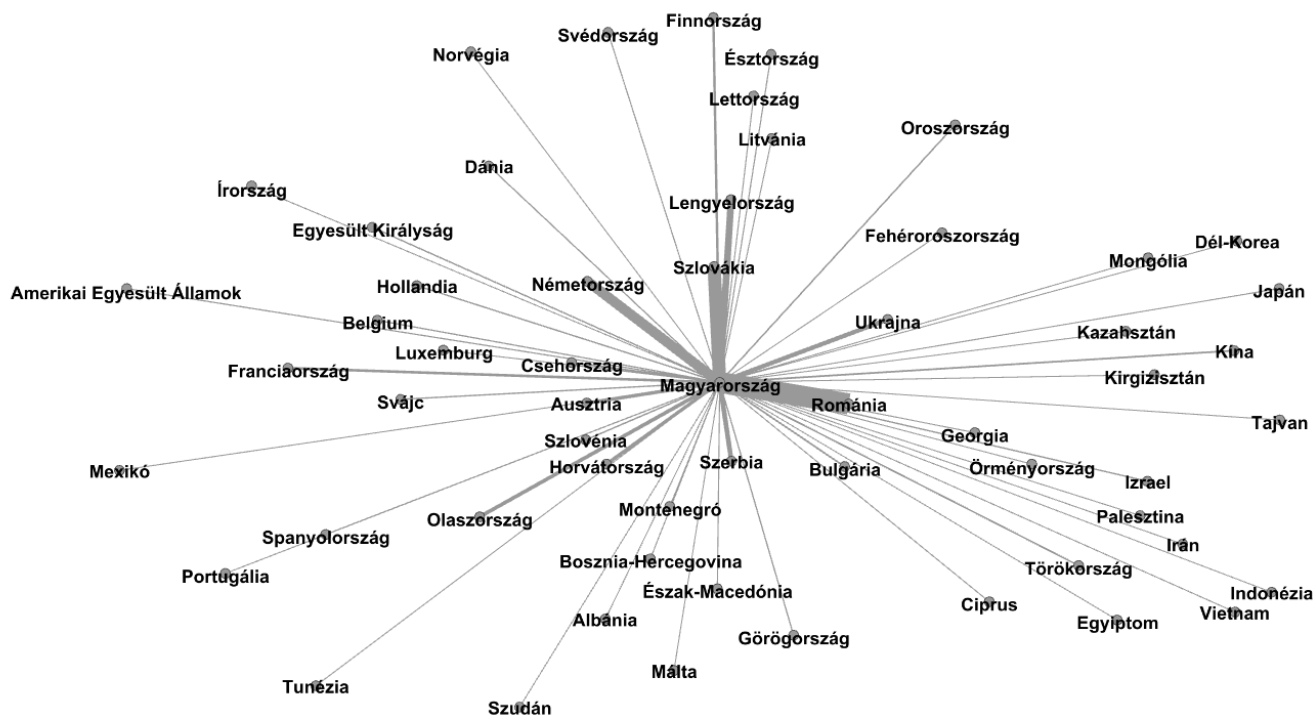
Számos szakirodalomban olvasható, hogy a testvértelepülési kapcsolatok alapját meghatározhatja a szövetségre lépő város, vagy község lakónépessége (COHEN, G. 2021). Ennek oka a feltételezés, miszerint a hasonló népességszámmal rendelkező települések könnyebben tudnak azonos célokat kitűzni, megegyezhetnek mindennapi problémáik, melyekkel szembe kell nézniük. Valamint az azonos méretű és anyagi háttérrel rendelkező települések létesítenek inkább hosszú és gyümölcsöző kapcsolatot, mivel bármilyen közel, vagy messze is legyen egymástól két település a városok, községek, falvak mérete, szerkezete és szerepe többé kevésbé hasonló. Ez arra enged következtetni, hogy azonos felfogásuk, céljuk tud kialakulni igen rövid idő alatt, ami elősegítheti a sikeres kapcsolatot közöttük. A hasonló célok mellett kulturális kapcsolattal számos együttműködési kezdeményezést lehet magyarázni, azaz a kultúrát előtérbe helyezik a földrajzi elhelyezkedéssel szemben. Megvizsgáltam, hogy a magyar-román testvértelepülési mintára ez az állítás érvényes-e. Az adatbázisban elvételez taláhatunk olyan településeket, melyek népessége közel azonos, mint például a romániai Gyergyószentmiklós (15.762 fő) és Békés (17.678 fő); Csernáton (3321 fő) és Bóly (3721 fő); Csíkszereda (33.946) és Cegléd (36.200). Ennek ellenére a saját adatbázison végzett korrelációs számítás alapján megállapítható, hogy ez az állítás nem állja meg a helyét az esetek többségében. Mivel a korrelációs érték 0,059, ezért az együttműködést kötni kívánó települések lakónépessége között nincs együtt mozgás.

6. A testvértelepülési kapcsolatok hálózati jellemzői

Ebben a fejezetben a magyarországi összes feltárt, több, mint 3000 testvértelepülési kapcsolat, valamint a több, mint 800 feltárt román-magyar kapcsolat elemzését végzem el hálózat-elemzés szempontjából. A következő hálózati rendszereket megjelenítő ábrákon, a vonalak jelzik a kapcsolatot, a pontok a településeket, valamint a vonal vastagság egyes települések testvértelepülési kapcsolatának intenzitását.

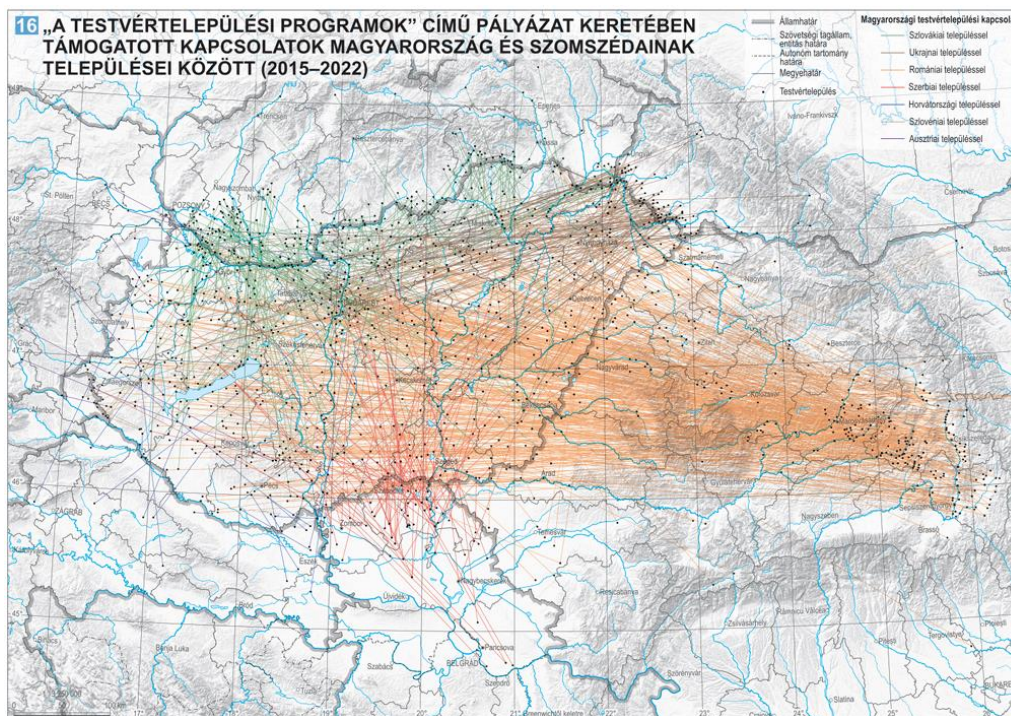
Ma Magyarországnak 58 ország településével van kapcsolata, ami legalább 3086 kapcsolatot eredményez a világ összes országára kivetítve. Valamint legalább 352 romániai

településsel, valamint 256 román községgel van hivatalos szerződése, ami 808 kapcsolatot jelent. Az adatok alapján Magyarország településeinek összesen a legtöbb testvértelepülési kapcsolata Romániával van, de a legélénkebb kapcsolat a szomszédos országokkal mutatható ki (8. ábra).

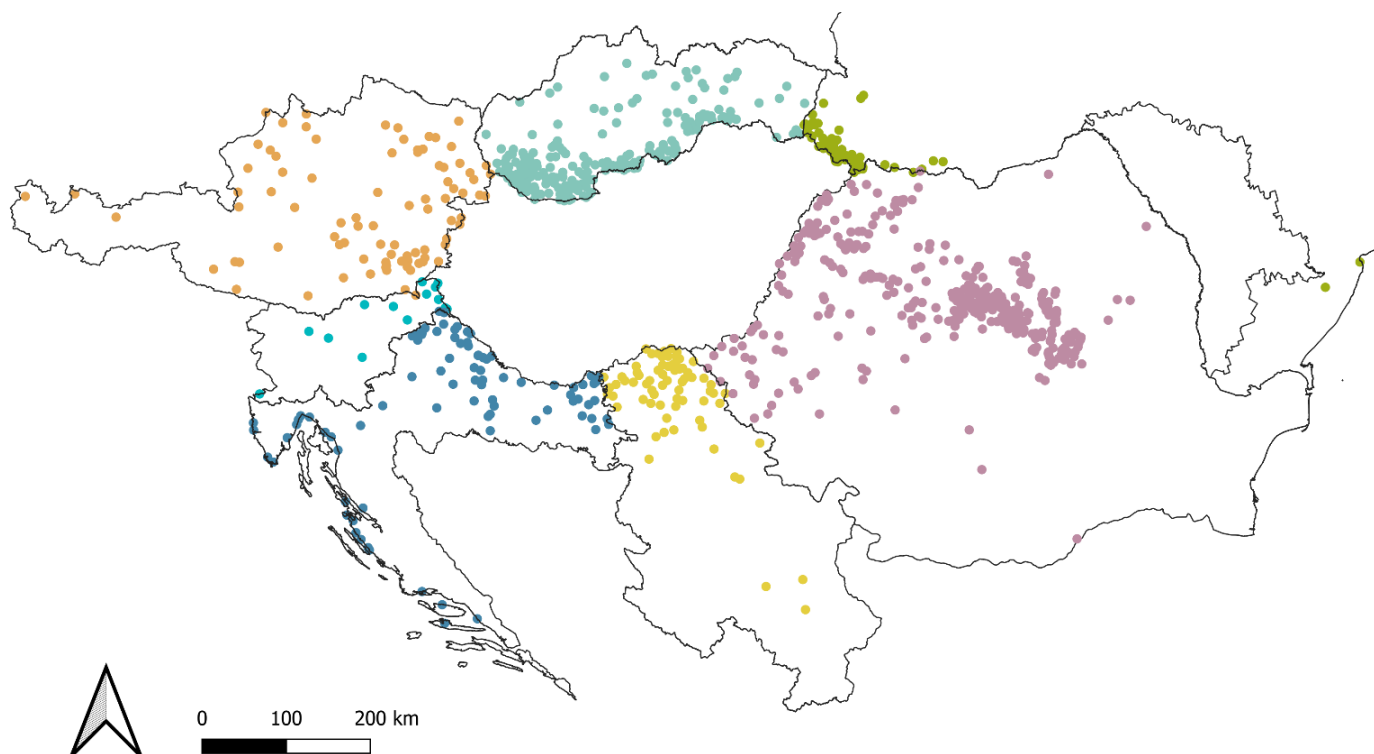
8. ábra: Magyarország testvértelepülési kapcsolatainak hálózati rendszere. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

A dolgozat elkészítésekor megvizsgáltam, hogy hazánkban és a környező országokban hogyan jelennek meg a testvértelepülések. A frissen megjelent Magyarország Nemzeti Atlasza 1. kötetében megjelent térkép és a hozzá tartozó leírás alapján is a rendszerváltoztatás, majd a kommunizmus kora számított két nagyobb mérföldkönek testvértelepülési kapcsolatokat tekintve. Mivel a rendszerváltoztatás után nagy fókusz terelődött az országhatárokon túl rekedt magyarságra és a magyarság ápolására. Majd a kommunizmus időszakában ez elcsendesült a külpolitika számára. Segíteni kívánták a külföldi magyar ajkúakat, valamint önkormányzataikat, melyre a testvértelepülési kapcsolatok kötése mutatkozott eredményesnek. Ezen kezdeményezésből induló támogatás mai formáját ábrázolja a települési kapcsolatok érhálója [37] (9. ábra). A térkép nagyon jó alapot biztosít a testvértelepülési kapcsolatok feltérképezésére, azonban nem teljes, hiszen csak azokat a településeket ábrázolja, melyek részt vettek a címben is megnevezett pályázatban. A dolgozatban így ezt a térképet (is) fejlesztettem tovább.

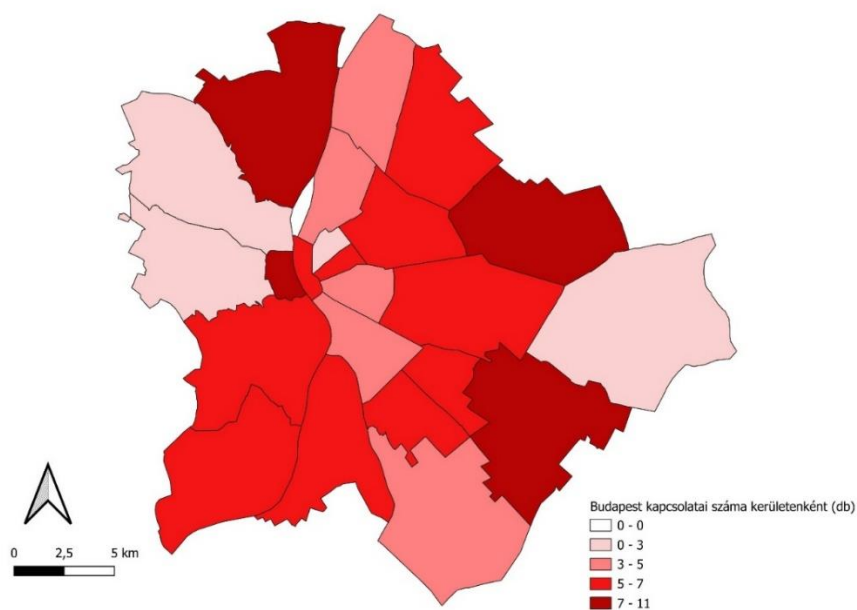

9. ábra: Magyarország és a környező országok testvértelepülési pályázatok keretében támogatott kapcsolatainak érhálózati rendszere. Forrás: Magyarország Nemzeti Atlasza

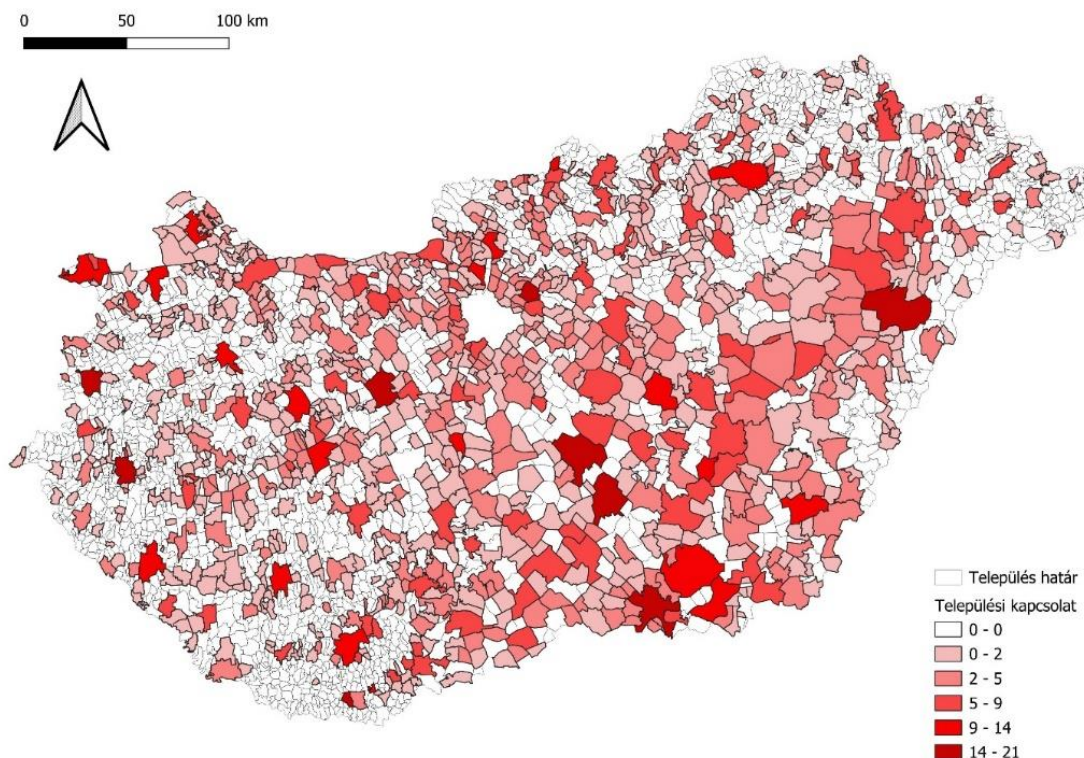
Azonban nem csak a pályázat keretében támogatott testvértelepülési egyezségeket szerettem volna figyelembe venni. Ennél bővebb adatbázist használtam fel, melyet a települések honlapjáról szereztem. A felvetésem az volt, hogy a Kárpát-Pannon térségben az egykori, Trianon előtti határok nagymértékben kirajzolódnak, ha térképen vannak ábrázolva a kapcsolatok. Ahogy az látszik a legtöbb településsel való kapcsolat a határmenti területekre összpontosul, mely oka a magyar ajkúság, közös történelmi múlt, személyes kapcsolatok, névhasználat és a földrajzi közelség (10. ábra). Bár a dolgozat elején a határmenti térség vizsgálatát tűztem ki elsődleges célul a meglévő adatbázis alapján, azonban annak bővítése során a határtérségnél bővebb testvértelepülési kapcsolatháló feltárására volt lehetőségem. Ezért nem csak a határmenti kapcsolatokat, de a teljes Kárpát-Pannon térség, és az azon túlnyúló kapcsolatokat is megvizsgáltam.

10. ábra: Magyarország és a környező országok testvértelepülési kapcsolatainak hálózati rendszere.
Forrás: saját adatgyűjtés alapján saját szerkesztés

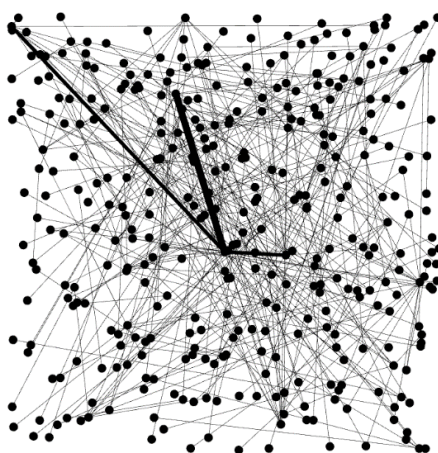
11. ábra: Budapest összes testvértelepülési kapcsolatainak száma. Forrás: saját adatgyűjtés alapján saját szerkesztés

12. ábra: Magyarország összes testvértelepülési kapcsolatainak száma. Forrás: saját adatgyűjtés alapján saját szerkesztés

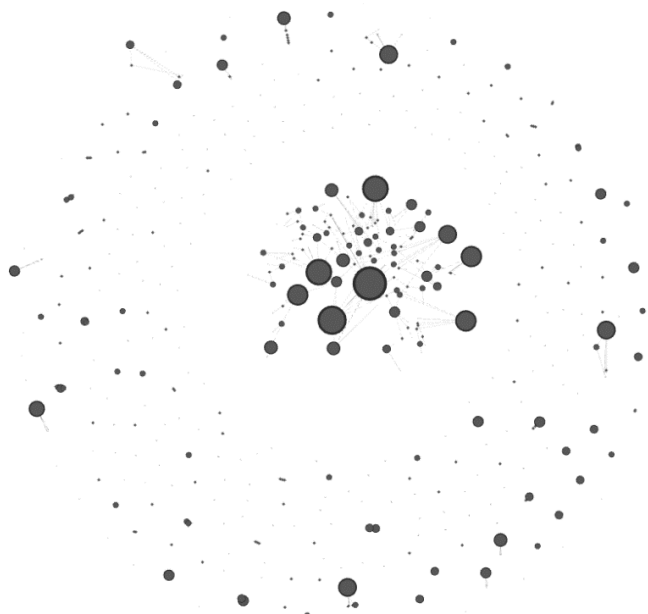
Megfigyelhető, hogy a kapcsolattal rendelkező települések leginkább az alföldi „nagy falvas”, nagyhatárú településses térségekben jellemző, ellenben az apró falvas területekkel. Ennek oka az önkormányzat anyagi erőforrása, önállósága lehet. Valamint a 10-nél több testvértelepüléssel rendelkező települések inkább nagyobb városok, megyei jogú városok, megyeszékhelyek, főváros (11-12. ábra).

A román-magyar kapcsolatok alapján megfigyelhetjük, hogy a testvértelepülési rendszerek igen bonyolult hálózati struktúrával rendelkeznek amennyiben a megjelenítés irányítatlan és véletlenszerű, csak a kapcsolatokat mutatja struktúra vagy rendező elv nélkül (13. ábra).

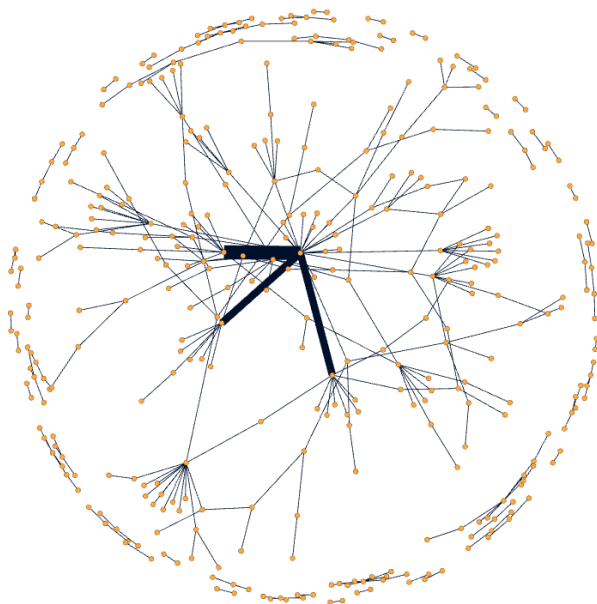
13. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok hálózata.
Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

Mivel nem ismerjük, hogy a testvértelepülések közül melyek kezdeményezték a kapcsolatfelvételt az irányítatlanságot megtartva újra rendezhetjük a települési kapcsolatokat. A rendező elv a YifanHu módszer, mely figyelembe veszi a kapcsolatok intenzitását, vagyis, hogy hány azonos irányú kapcsolat van és hogy melyek azok a szereplők, akik valamiféle hálózatba kapcsolódnak. Ekkor kirajzolódik két fontosabb hálózattípus. Az egyik ilyen, amikor kettőnél nem igen több település áll kapcsolatban egymással, ezek a perifériás kapcsolatok (14. ábra). Annak érdekében, hogy látványosabb legyen ezeket az ábra külső részére rendezte a program.

14. ábra: A román-magyar testvértelepülések „galaxisa”. Forrás: saját felmérés alapján saját szerkesztés

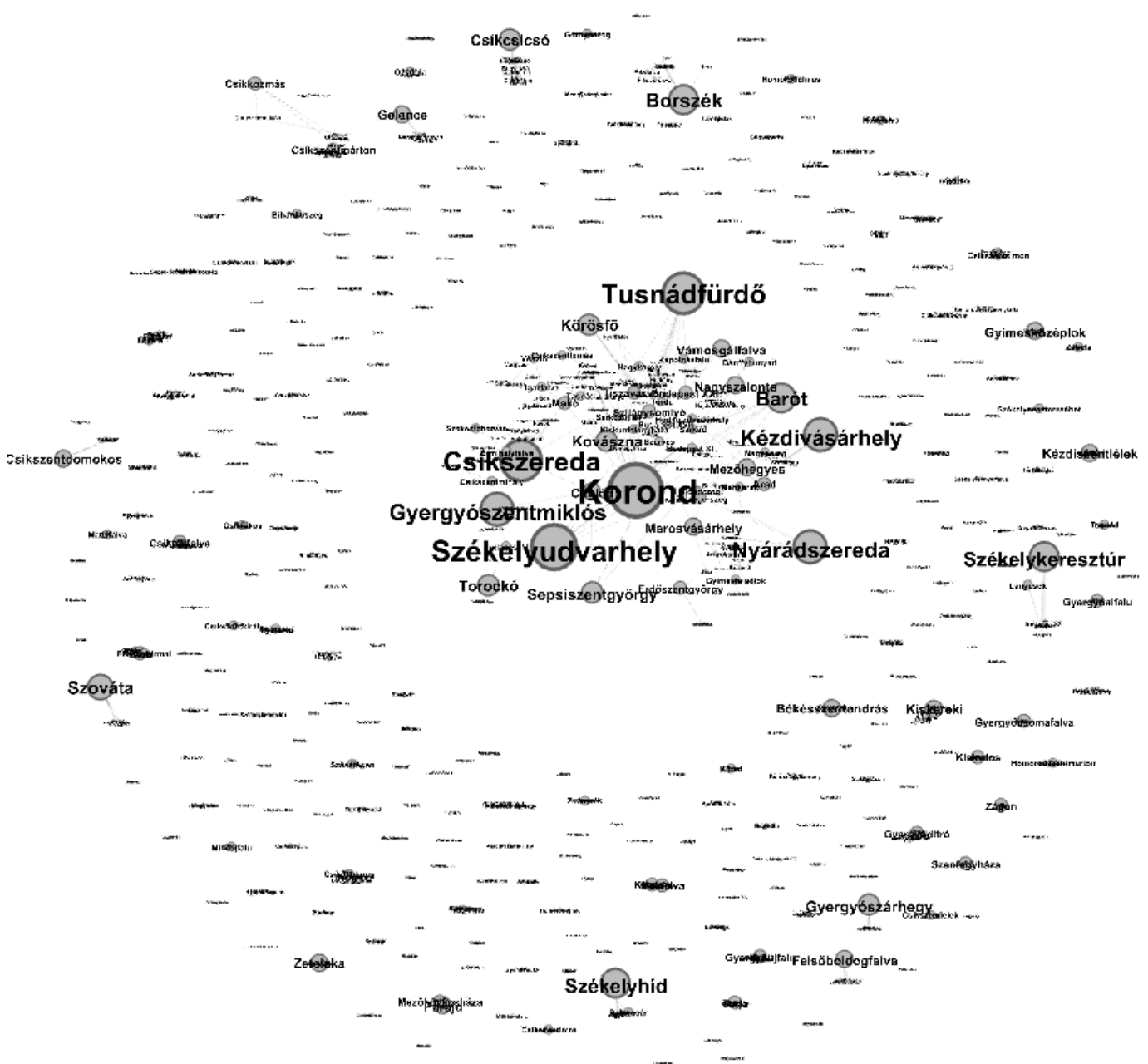
Ilyen kapcsolat jön létre azok között a települések között, ahol a testvértelepülési kapcsolat alapját valami specifikus jellemző adja, legfőként személyes kapcsolatok vagy egy-egy program megvalósítása. Például: Szigetvár és Déva (Románia), Dorog és Felsőboldogfalva (Románia), Ács és Olasztelek (Románia).

15. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok hálózata.
Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

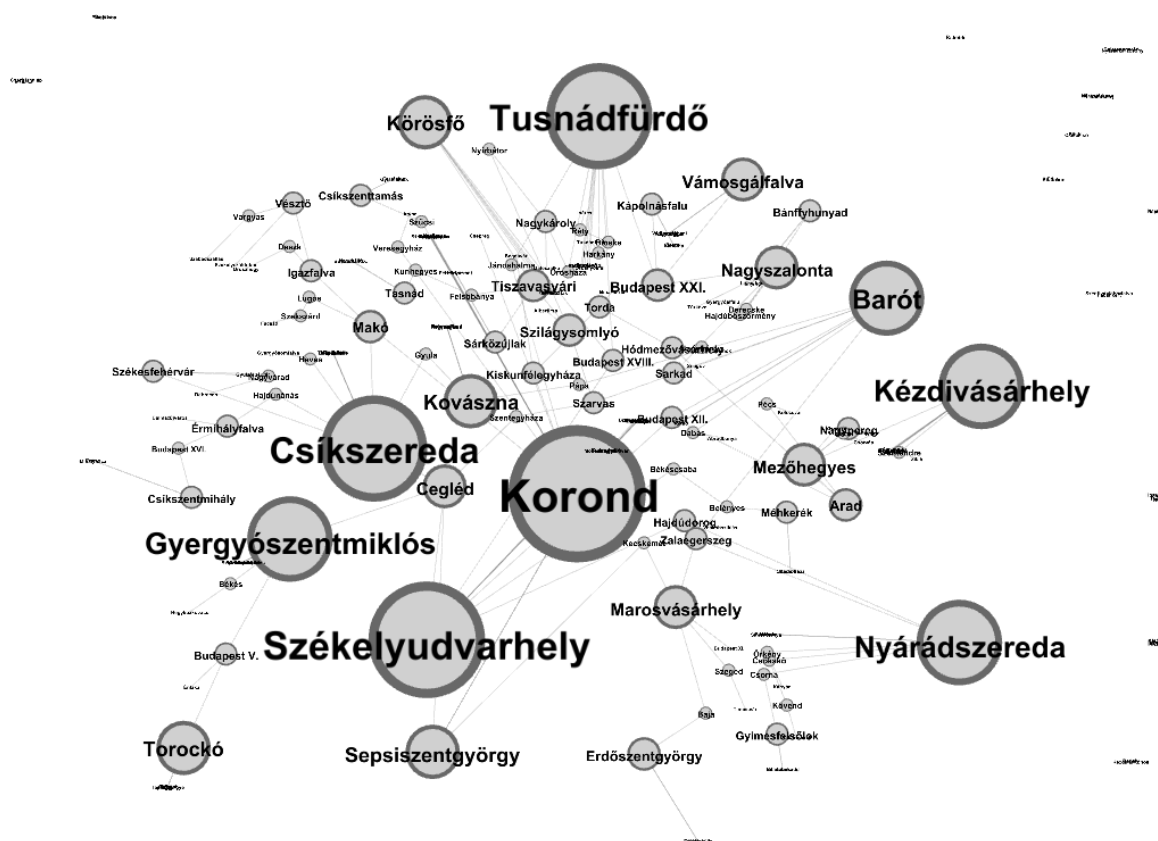
Ezzel ellentétben láthatunk sokszorosan összetett kapcsolati hálókat, melyek jellemzője, hogy népszerű, jól ismert (főként turisztika) települések között kötődnek. Ennek középpontjában az egyik vastag vonallal jelzett Budapest áll. Mivel kerületeinek számos turisztikailag, történelmileg fontos testvértelepülése van, mint például Csíkszereda, Torockó és Tusnádfürdő, így Budapest és ezen testvértelepülések vastagabb vonallal jelennek meg. Mivel a legtöbb kapcsolattal Budapest rendelkezik, így a hálózat középpontját adja. Ehhez kapcsolódik a három legnépszerűbb romániai település. Budapesthez rendeződnek saját kapcsolatai, és azokhoz azok a további települések, melyek Budapest testvértelepüléseivel állnak együttműködésben. Így egy hierarchikus hálózati rendszert kapunk (15. ábra). Például Budapest XIII. kerület kapcsolatban áll Szovátaival (Románia), ami kapcsolatban áll további hét magyar településsel, melyeknek szintén van ezen kívül más romániai testvéri együttműködése. Bár Budapest a rendező középpont, de az így hálózatban lévő településeknek lehetősége van akár közvetve Budapesten keresztül megismerkedni egymással.

Abban az esetben, ha eltávolítjuk Budapestet, mint egy entitást, és külön értelmezzük a kerületek kapcsolatait, lehetőség nyílik azonos hálózati súly 1-1 értékű kapcsolatok ábrázolására. Ebben az esetben is a korábban megfigyelték érvényesek. A legnépszerűbb települések egy hálózatot alkotnak, vannak kapcsolódási pontok, de nem Budapest adja a hálózat központját. A legjelentősebb települések és a perifériás kapcsolatok ugyanúgy kirajzolódnak egy centrum és egy körgyűrű mintájára (16. ábra).

16. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok hálózata azonos súlyú 1-1 kapcsolatok ábrázolásával. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

Ha a belső testvértelepülési hálózatot elemezzük, akkor szembetűnik, hogy nagyjából tíz olyan település van, mely kiemelten nagy kapcsolati központ. A legnépszerűbb település a kézművestermékeiről híres Korond, Székelyföld egyik fővárosa Székelyudvarhely, illetve jól kirajzolódik a székelyföldi településszerkezet sajátosságából adódó kisebb-nagyobb városi központok: Kézdivásárhely, Gyergyószentmiklós, Csíkszereda, Tusnádfürdő (17. ábra). Ezekhez kapcsolódnak a kisebb-nagyobb magyar települések is, melyek aktívak a testvértelepülési mozgalomban, a teljesség igénye nélkül például: Makó, Cegléd, Hódmezővásárhely, Tiszavasvári.

17. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok belső hálózata azonos súlyú 1-1 kapcsolatok ábrázolásával. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

A nagy központi kapcsolati hálózat mellett megtalálhatók kisebb önálló központok, melyek közös jellemzője, hogy „nagyon Erdélyi”, tipikus, székelységhez, a magyar identitáshoz, kapcsolódó települések (18. ábra). Emellett ezek a települések turisztikai szempontból is mérvadók és vonzóak. Tehát a nagy hálózati központok jellemzői a kisebb központok esetében is „gravitációs” erőt adhatnak a testvértelepülési kapcsolat létrehozására.

18. ábra: Magyarország és Románia települései között lévő testvértelepülési kapcsolatok kis középponti hálózata. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

7. A testvértelepülési programok vállalásai és főbb kötelezettségei

Azt mindenképpen szükséges leszögezni, hogy a testvértelepülési kötelék nem jár semmi féle jogi vagy formális kötelezettséggel. Számos írott szerződésben nem szerepel akár felsorolásként sem, hogy melyek lennének a testvértelepülésekre vonatkozó szabályok. Ezen együttműködés elsősorban erkölcsi és önkéntes alapon működik. A beérkezett kérdőíves válaszokból az egyik település önkormányzatát idézve ezek „*kellemes kötelezettségek*”.

A testvértelepülési szerződéskötésének mindenhol más-más hagyományai vannak. Találkozhatunk olyannal, ahol két-három évenként újra aláírják a település vezetői, ezt a példát Vác és Jarvenpaa (Finnország) esetében láthatjuk. Ennek háttérében a kapcsolat szimbolizálása és települések előtti tiszteletnyilvánítás is állhat. Ezzel ellentétben mások nem feltétlen preferálják a szerződések folyamatos megújítását, sokkal inkább a különféle aktivizálási módszereket tartják a települések kapcsolatának fenntartásához szükséges eszközöknek.

Pár településen az önkormányzat jónak látja a szerződéskötést megörökíteni és belevinni a lakosság mindennapjaiba is. Ennek a fizikai térben történő megvalósítására számos példát láthatunk, mint például Mórahalom város esetében, ahol található az úgynevezett „Testvértelepülések fája” (1. kép). A diófából készült alkotás 2004 óta áll a helyén Mórahalom centrumában. Ez egy emlékoszlop, mely szimbolizálja a város külhoni testvértelepülési kapcsolatait. Ennek a településnevekkel ellátott ágai égtájak szerint mutatják elhelyezkedésüket [26]. Hasonlóképpen Tusnádfürdőn is találkozhatunk táblán feltüntetett település nevekkkel, a város 11 testvértelepüléséből kilenc magyar település [27] (2. kép).

1. kép: A „Testvértelepülések fája”, Mórahalom. Forrás: Saját fotó

2. kép: A testvértelepülések nevei feltüntetve Tuszádúró polgármesteri hivatalának falán. Forrás: Google StreetView

A szerződések leggyakoribb széles körben történő megjelenése online formában történik, mivel az esetek többségében a település önkormányzatának honlapján van feltüntetve az adott hely testvértelepülési együttműködéseinek listája. Lehet ez egy felsorolás, vagy számos esetben röviden bemutatják a kapcsolatot, melyben szerepel a szerződés kötésének ideje, története, megvalósulásának formái és célja. Ezt van, hogy kibővítik a település jellemzőivel, látnivalóival és elhelyezkedésével is.

A szerződésekben rendszerint a legfőbb kötelesség, vagy feladat, melyet be kívánnak tartani az a közös programokhoz kötődik. Ide tartoznak a különböző események, programok szervezése, majd ezen programokon való kölcsönös részvétel és egymás meghívása. Vannak szerződések, melyekben a fogadó félre vonatkozó előírások is szerepelnek.

„az utazásokon kívüli költségeket a fogadó fél magára vállalja” [Cambridge Városi Tanács és Szeged Megyei Jogú Városi Tanács szerződés részlet].

Ebbe beletartozik a hívott felek ellátásának és elszállásolásának költségei, akár a különféle programokon való ingyenes részvétel biztosítása. Ehhez kapcsolódóan sokan megállapodnak az évenkénti/kétévenkénti találkozásokban és emellett a folyamatos kapcsolattartás is fontos az aktív kapcsolat fenntartásához. A működéséhez elengedhetetlen a kölcsönös tisztelet és megbecsülés, valamint a kölcsönös bizalom. Ezt valamennyi önkormányzat az együttműködési szerződésébe foglalja.

„Európa országainak és népeinek, a Föld lakóinak békés egymás mellett élését, barátságát, együttműködését és társadalmi haladását csak kellően megalapozott, ápolts és rendezett, a kölcsönös bizalmon alapuló kapcsolatok útján lehet elérni.” [Szeged MJV szerződés részlet]

Természetesen a testvértelepülési programoknak is vannak anyagi vonzatai, viszont ebben az esetben eléggé szabados rendszerről van szó. Bizonyos testvértelepülési szerződésekben előírás, hogy a pályázatok feltételeit teljesítsék a felek, a közös célkitűzések támogatása és figyelemmel kísérése mellett.

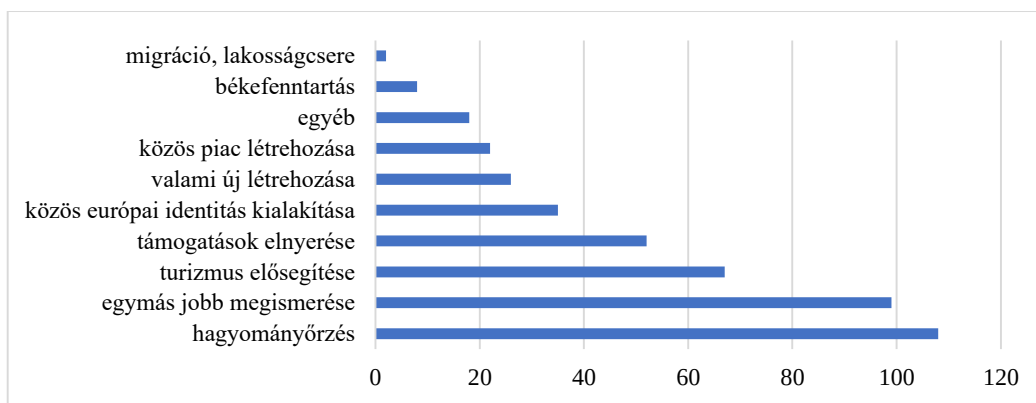
Egyes szerződésekben a magyar települések fontosnak tartják azt is, hogy Székelyföldön az életkörülmények megfelelőek legyenek, akár anyagi áldozatok árán is. A hagyományörzés támogatása is prioritást élvez több településen. Természetesen nem hanyagolható el ezen szerződésben foglaltak betartása.

8. A vizsgált testvértelepülések legfőbb céljai és megvalósított tevékenységei

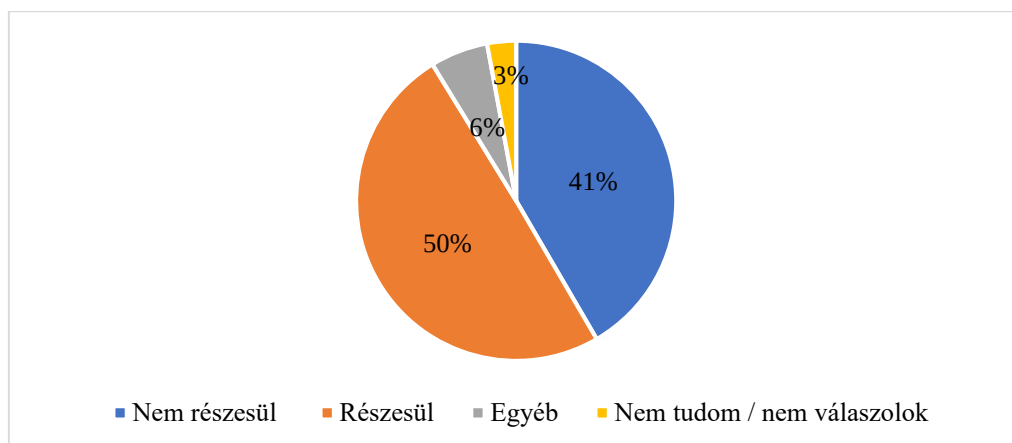
A testvértelepülési rendszerek tevékenysége igen sokszínű, mivel ahány települési kapcsolat létezik, annyi esetet különíthetünk el. Valamennyi együttműködés éppen az egyedisége miatt kifejezetten vonzó. Ahogy azt a nemzetközi szakirodalomból is megtudhatjuk számos céllal létesítenek testvértelepülési kapcsolatokat, melyet kérdőíves kutatásom során én is így tapasztaltam (CAMPBELL, E.S. 2012). Ennek következtében számos program típus jelenik meg, melyek többé-kevésbé rendszert visznek ezen kötelekekbe. A programokban

megfigyelhetünk egyfajta sorrendiséget is az alapján, hogy melyik örvend nagyobb népszerűségnek az önkormányzatok és szövetségeseik körében.

A program típusokat elkülöníthetjük cél, valamint megvalósulás szerint. A kérdőíves felmérés alapján az állapítható meg, hogy ezek között van összefüggés, viszont felfedezhető némi különbség, eltérés is. A célok megfogalmazásakor a legtöbben a hagyományőrzést és egymás jobb megismerését tűzik ki. Emellett nagy népszerűségnek örvend a turizmus elősegítése, a támogatások elnyerése és a közös európai identitás kialakítása (19. ábra). A legkevésbé választott cél között szerepel a lakosságcsere, valamint a békefenntartás, mely leginkább a háború végét követő években számított fontosnak, napjainkban már nem. Ahogy láthatjuk a támogatások elnyerése, mint cél megvalósult számos településen (20. ábra). A kapcsolattal rendelkező önkormányzatok 50 %-a részesül különféle támogatásokban.

19. ábra: A létrehozott testvértelepülések célja. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

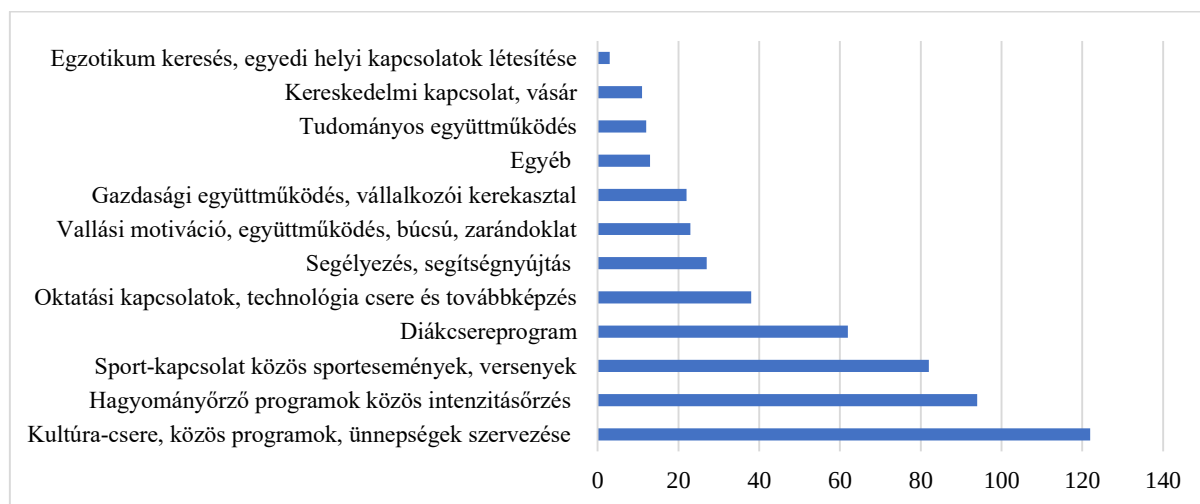
20. ábra: A létrehozott testvértelepülések célja. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

A már megvalósult programok közül elsőként emelném ki a kultúracserét, mint a testvértelepülési kapcsolatokban lévő önkormányzatok legfőbb célját (19. ábra). A válaszadók egésze számára ez az egyik pillére a kapcsolatnak. Ez után következik a sportkapcsolat,

sportesemények és versenyek, valamint a hagyományőrző programok, a diákcsere programok, az oktatás fejlesztése és a gazdasági együttműködések. Ahogy az egyik testvértelepülési megállapodási szerződés írja:

„az együttműködés magába foglalja az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság, a közlekedés, a területfejlesztés, a környezetvédelem, az idegenforgalom, a kultúra, az oktatás, az egészségügy, a sport, az ifjúságpolitika területeit”.

Említést érdemelnek azon célok és tevékenységek is, melyek igen alacsony arányban jelennek meg a román-magyar kapcsolatokban a beérkezett válaszok alapján, azonban a szakirodalom megfogalmaz ilyen jellegű célokat (GICZI ÉS SIK, 2004). Magyarországon habár elvétve találhatunk, mégsem igazán jellemzőek, ezek; a vallási motiváció és fejlődés, a tudományos együttműködés, az egzotikum keresés és a kereskedelmi kapcsolat. Célja lehet településeknek a gazdálkodó szervezetek közötti kapcsolatok kialakítása, valamint együttműködésük kiszélesítése a gazdasági kamarák és az érintett szervezetek közreműködésével. Ilyen a diákcsere és az oktatás fejlesztése, mivel amelyik település foglalkozik az egyikkel, az a másikra is valószínűsíthetően nagy hangsúlyt fektet. Ilyen a kultúra- és hagyományőrzés is, ami szintén szoros összefüggésben van egymással. A vallási programokat is többnyire azok jelölték be, akik a hagyományőrzést is. Míg a megfogalmazott célokban fontos szerepet kapnak a gazdaságot érintő területek, addig a megvalósításba nem kiemelkedően választották a kérdőívet kitöltők (21. ábra).

21. ábra: A létrehozott testvértelepülések célja. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

8.1. Kultúracsere

Kultúracsere, mint a hétköznapiokban használt fogalom alatt a szellemi kultúra alkotásainak, eredményeinek kölcsönös ismertetését és kicserélését értjük. Ezt nemzetek

közötti megállapodás keretein belül adhatják át a felek egymásnak. A kultúracserén alapuló testvértelepülési kapcsolat a leggyakoribb, mivel ez nagyon sok ajtót kinyit a partnerség színesebbé tételéhez, betekintést nyújt más települések életébe. Ez alatt érthetünk kulturális fesztiválokat, művészeti kiállításokat, nemzetközi projektekben való részvételt, a tradicionális konyha megismerését, történelmi múlthoz kapcsolódó tevékenységeket, az örökségek ápolását (SHAW ÉS KARLIS, 2011). A kultúra és hagyományok hosszútávú fenntartásához elengedhetetlen a műemlékvédelem, melyet például Komárno (Szlovákia) és Terezín (Csehország) városai, mint testvértelepülések előnyben részesítenek. Ennek finanszírozásának alapjául az Európai Unió pályázatok közös kihasználása, valamint az önkormányzatok önerőből történő ráfordítása szolgál [3] és a két város közös pályázatokban igyekszik az épített környezetet ápolni és fejleszteni.

Az együttműködések egyik legfontosabb célja és leggyakrabban velejárója a kultúracsera. Ennek fontossága abban rejlik, hogy a kulturális különbségek megértésével és tiszteletével erősödik a különböző nemzetek közötti barátság, nyitottság, ezzel hidat képezve a résztvevők között. A magyar-román testvértelepülési kapcsolatok ezért is igen érdekesek és figyelem felkeltőek. A területek történelme megegyezik az által, hogy egyes területek egykor Magyarország részét képezték. A magyar-román kapcsolatokat vizsgálva az 1920. június 4-én elcsatolt Erdélyi területekről van az egyezmények nagy része (6. ábra), ezért mondhatjuk, hogy a hagyományok fenntartása, megőrzése a kultúracsera és egyúttal a testvértelepülési kapcsolatok legfőbb feladata. Ezen kapcsolat azért is tűnik ki a sorból, mivel habár két szerződő országról, de azonos nemzetről van szó, közös a nyelv, történelem és a kultúra nagy része. Kultúraelem a zene, tánc, vagy akár a konyha.

De van, hogy a közös történelem nem egykori közös országot jelent. Villány és Eislingen (Németország) között a kapcsolat a svábok kitelepítése, a német kisebbség alapján keletkezett. A történelmi múltra emlékezve elhelyeztek egy „Barátságkutat”, mely szimbolizálja a köteléket. Érdekesség, hogy ennek avatásakor fehér és vörös bor folyt a kútból, ezzel is Villány jellegzetességét megmutatva. Kitelepítésen alapuló kapcsolatot láthatunk Majs és Echting (Németország) között is [24].

A települések legjobban a saját tradicionális rendezvényeiken, idősök napján, búcsúkon, évfordulókon és ünnepségeiken, város- és falunapokon, vagy akár az adott településre jellemző eseményeken (Makó Hagymafesztivál, Korond Falunap, Szeged Bortér, Mórahalmi pálinka- és tepertőfesztivál) tudják megmutatni saját kultúrájukat. Erre legtöbbször meghívják a testvértelepüléseik polgármestereit és főbb személyeket, hozzáértőket. Ilyenkor általában

megvendégelik, köszöntik a meghívottakat, elszállásolják őket, akár kirándulásokat szerveznek. A testvértelepülési kapcsolatok esetében ezért is fontos az önkormányzatok anyagi háttere. Számos településen, mint például Makó városában kulturális programmal kedveznek a testvértelepüléseknek. Ilyen a település főterén található Országzászló újra állítása, az új Székelykapu felállítása, mely kifejezi a határon túl élő magyar lakta települések népességével való nemzeti összetartozásukat. Székelykapu található Halmaj község temploma előtt is az erdélyi testvértelepülése előtti tisztelet jeleként [19]. Kunszállás és Agyagfalva (Románia) között is megnyilvánul a kultúracsera, a Szent Korona bronzból öntött mása mindkét településen megjelenik, mely erősíti a magyar identitást, nemzetiség tudatot.

A személyi kapcsolatok és a kultúra összekapcsolódását jelképezi a települések saját döntés alapján a lakosok és a képviselőtestület által megválasztott díszpolgári címe. Számos példát lehet látni ezen gesztus megvalósítására, ilyen a makói lakos, aki a zenekarok közötti aktív munkája miatt kiérdemelte korondi díszpolgári cím megszerzését.

A kultúracsera megnyilvánulhat többek közt sportesemények, versenyek szervezésével, melyeket előszeretettel rendeznek meg a kapcsolattal rendelkező települések. Ezeken fontosnak tartják, hogy a másik testvértelepülésről jöjjenek sportolók és méretessék meg magukat a helyiekkel egy barátságos verseny keretein belül. Ilyet találhatunk Algyő városban, ahol azt az elnevezést kapta, hogy a „Testvérvárosok Kupája” [16]. Az erdélyi Székelykeresztúr esetében a magyar identitás megőrzése és ápolása kulcsfontosságú, mint a diaszpórában élő magyarok esetében általánosságban. A települési felelős válasza alapján ez alátámasztásra kerül, hiszen a testvértelepülési program célja elsődlegesen egymás rendezvényein való részvétel, diákcsera üdülési programok szervezése, évenkénti sporttalálkozók.

Testvértelepülési kapcsolatok alapjául is szolgálhat a vallásosság, ahogy azt számos válaszadó is alátámasztotta a kérdőíves adatgyűjtés során. Találkozhatunk olyannal, mely esetében a helyi plébános ismeretségi köre adta meg az alapokat. Szeged esetében fontos szerepet tölt be a vallásosság, gondolhatunk akár Magyarország második legnagyobb zsinagógájára, ami itt található. Ennek következménye ként a zsidóság fontos szerepet tölt be a város életében. A testvértelepülési program keretein belül Nizza (Olaszország) városával pályázatokat nyer az önkormányzat, ilyen a *Rediscover – A Duna-régió rejtett zsidó kulturális örökségeinek felfedezése, bemutatása és kiaknázása*.

8.2. Oktatási- és diákcsera program

Minden település életében fontos szerepet tölt be az oktatás, éppen ezért fontos a színvonal megtartása, valamint fejlesztése. Erre nagyon jó lehetőséget kínál a testvértelepülési kapcsolat. A fejlődést elősegíti a különböző oktatási technikák megismerése, tapasztalatok gyűjtése, információ cseréje. Mindezt látogatásokkal, akár diákcsera program keretein belül lehet véghez vinni, amely iránt évről-évre egyre nő az érdeklődés. Ennek célja lehet a nyelvtanulás, különböző tanulási praktikák elsajátítása, valamint különböző kultúrák megismerése. A testvértelepülési program keretein belül a diákok utaztatásának, taníttatásának kifejezetten fontos részét képezi az is, hogy a fiatalok is megismerkedjenek a települések közötti együttműködések által nyújtott előnyökkel és lehetőségekkel. Ennek fontos célja, hogy az utókor számára is fontos szerepe legyen az ilyen fajta szövetségeknek. A kérdőíves válaszok alapján Dabas település egy kiváló rendszert alakított ki, mely nagyon jól mintázza mit is lehetne kihozni egy testvértelepülési egyezményből, ha kreatívan állnak hozzá a felek. A székelyföldi testvértelepülésén megvásárolt egy vállalkozást, mely egy panziót üzemeltet, azzal a céllal, hogy minél gördülékenyebben és egyszerűbben tudjanak diákcsera programokat lebonyolítani. Ez a beruházás igen hasznosnak bizonyul, mivel 14 év alatt több, mint 5000 diák és 1000 felnőtt jutott magyar lakta határon túli területre ezen kezdeményezés keretein belül. Mindezt a „Határtalanul Pályázat” segítségével tudják megvalósítani. De a romániai kapcsolat mellett nagy figyelmet fordítanak Besztercebányán a Dabason élő szlovák kisebbség nyelvtanulásának elősegítésére. Más településeken is fontos szerepe van a diákcsera programnak a testvértelepülések kapcsolatán belül. Halmaj községen rendszeressé tették évente a 30-40 fős diák csoportok utaztatását a külföldi településekre. Ugyanakkor ez visszafele is működik és ellátják az odaérkezőket is, példáját mutatva az összefogásnak.

8.3. Segélyezés és segítségnyújtás

A testvértelepülési kapcsolat megnyilvánulhat segítségnyújtásban is. Számos esetben találkozhatunk segélyezésekkel, adományozásokkal például természeti katasztrófa esetén. Napjainkban igen fontosnak bizonyul a segítségnyújtás az orosz-ukrán háború következtében is. Ezt a testvértelepülési kapcsolatokkal rendelkező települések jó értelemben ki is használják. Ennek megnyilvánulása aggregátorok, segélyszállítmányok küldésében teljesedik ki. Valamint több település menekültek fogadásával is foglalkozik. A kérdőíves felmérés válaszaiból kiderült, hogy egy-egy település szeretné kivenni a részét a háború okozta károk helyreállításában erőforrásaikkal arányosan. Ennek egy példája a háborúban érintett ukrainai gyermekek táboroztatása Magyarországon, aminek megvalósításában és lebonyolításában

segítséget nyújtott több nemzetközi gyermekjogi szervezet és a települések önkormányzatai. A szervezett programok célja, hogy az ide utazó gyermekek életre szóló élményekkel gazdagodjanak és kapcsolatokat építsenek, mindezt egy biztonságos környezetben. Emellett a mentális egészségükről való gondoskodást is fontosnak tartották a szervezők, ennek megvalósításához szakemberek segítségét kérték.

A segítségnyújtás alatt nem csak a rászoruló fiatalokon való támogatást, hanem az idősök gondozását is értjük. Az interjú adatgyűjtés során fény derült a Mórahalom és a norvégiai Evje og Hornnes település közötti jó kapcsolat egyik pozitív következményére. Ez Mórahalmon található igen nagy területű és lélekszámmal rendelkező idősotthon megreformálása, szemléletváltása, ami a norvég testvérváros nevéhez kötődik. Ennek alapja, hogy Norvégiában máshogyan viszonyulnak az időskor megéléséhez [15]. Ez egy újfajta rendszert foglal magába, mely keretein belül lehetőség nyílik idős házaspároknak olyan független ingatlanba költözni, melyhez jár egészségügyi ellátás, valamint sajátos öröklési, hagyatéki eljárás kapcsolódik hozzá. Ez nem egyedi eset, például Csókakő és Heffingen (Luxemburg) települések közötti szövetség céljai között szintén megemlíti az idősgondozást.

8.4. Gazdasági és fejlesztési tevékenységek

A célok között vannak gazdasági kezdeményezések is, habár ez csak manapság kezd elterjedni a szövetségek körében és leginkább közös pályázatok megírásában teljesedik ki. Sok esetben Európai Unió forrásokról van szó, de lehet ez az adott állam támogatása kormányzati forrásokból. Ezen kezdeményezések munkahelyeket teremthetnek, egészségügyi fejlesztéseket eredményezhetnek, valamint mindezek gazdaságélénkítő szerepet töltenek be a résztvevők körében.

A gazdaság élénkítésére számos különböző módszert is alkalmaznak napjainkban a testvértelepülési kapcsolat keretein belül. Ennek egyik megnyilvánulási formája az olyan vásárok, kiállítások és üzleti célú rendezvények, találkozók megszervezése, mely résztvevői lehetnek az adott szövetséges település gazdasági szereplői. Az eddigi interjúk alapján ilyen például Szeged és Lódz (Lengyelország) közötti együttműködés. Szegeden több alkalommal is rendeztek testvértelepülés tematikájú kiállításokat, melyen bemutatják az adott település jellegzetességeit [1]. Komárno (Szlovákia) esetében a régió legnagyobb finn tulajdonú ipari üzemét említhetjük meg, melynek fontossága a finnországi Lieto várossal való partneri kapcsolat gazdasági és kereskedelmi fejlődésének biztosításában nyilvánul meg [3]. A

kereskedelem élénk megjelenése Barcs és Virovitica (Horvátország) között volt az alapja az együttműködésnek, melyet az új Dráva-híd megnyitása tett lehetővé.

Interjú adatgyűjtés alapján Mórahalom és a romániai Zsombolya kisváros között olyan gazdasági szövetség alakult ki a testvértelepülési együttműködés által, melynek következményeként a felek motiválják egymást különféle projektek létrehozásában. Ilyen a mindkét településen megjelenő nagy mennyiségű termálvíz és annak gazdaságos és környezetbarát fűtés célra történő felhasználása. Valamint vízvisszatartási programot terveztek közös erővel.

A kérdőíves válaszok alapján megfogalmazhatjuk, hogy az idegenforgalmat is fontosnak tartják fejleszteni egyes települések. Elszántan támogatják a turizmus terén a kölcsönös előnyökkel járó lehetőségek kiaknázását. A közös gazdasági tevékenységek egyik alappillére lehet az infrastruktúra-fejlesztés, mely akár közös erővel is megvalósulhat, főleg, ha a települések egymás melletti határmenti települések.

„Sok olyan módszer volt, amit bevetettünk, hogy gazdaságot élénkítsünk, lett egy közös ipari park.” (72. sz. kérdőív)

A támogatások kiterjednek többek között a legfontosabb területfejlesztési és környezetvédelmi kérdésekre is. Ebben Komárom és Komárno (Szlovákia) egyetért és együtt is működik. Ezek mellett támogatnak számos különféle kezdeményezést a műemlékvédelem, a kulturális és természeti örökségek megóvását szolgáló programot.

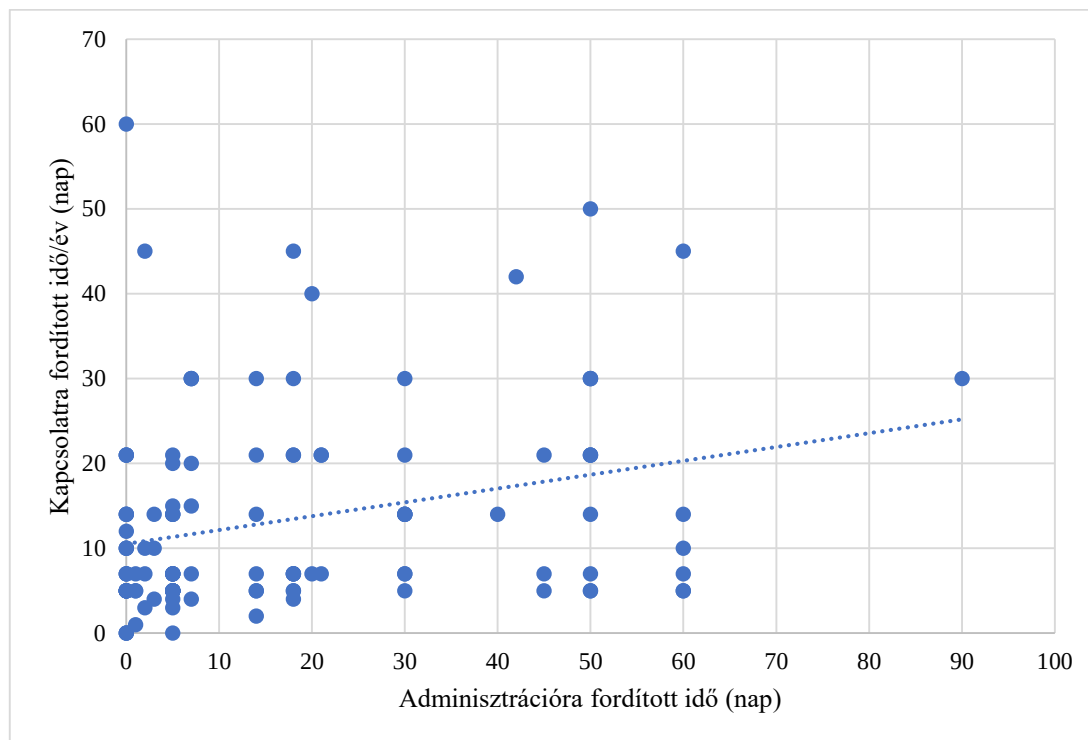
9. A sikeres testvértelepülési programok jellemzői

Egy sikeres együttműködés sok tényezőből tevődik össze, viszont a kérdőíves felmérés eredményeiből az látszik, hogy számos településnek sikerült virágzó testvértelepülési kapcsolatot kialakítania. A válaszadók 98 %-a gondolja úgy, hogy a meglévő testvértelepülési kapcsolata sikeres vagy nagyon sikeres. Ez arra enged következtetni, hogy igen hasznosnak bizonyul együttműködést létesíteni települések között.

9.1. A testvértelepülési programok vizsgálata hatékonyság szempontjából

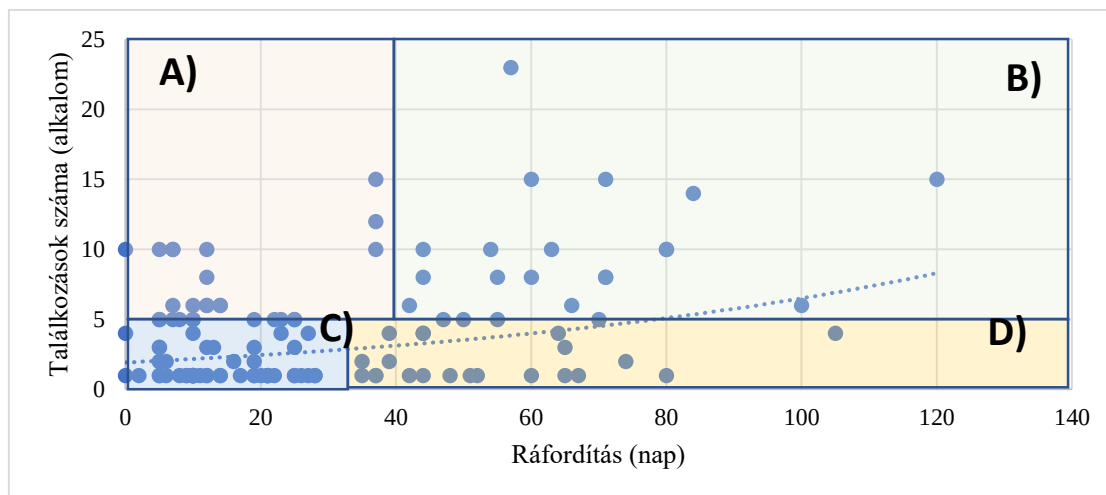
A testvértelepülési programok sikeressége vizsgálható a hatékonyság alapján. Megvizsgáltam, hogy mennyi az adminisztrációra fordított idő és mennyi a kapcsolatra fordított idő, majd ennek függvényében milyen produktív egy-egy kapcsolat. Azt a következtetést lehet

levonni, hogy minél inkább több az adminisztrációra fordított idő, annál több a kapcsolat egészére fordított idő is (22. ábra).

22. ábra: Adminisztrációra és a kapcsolatra fordított idő. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

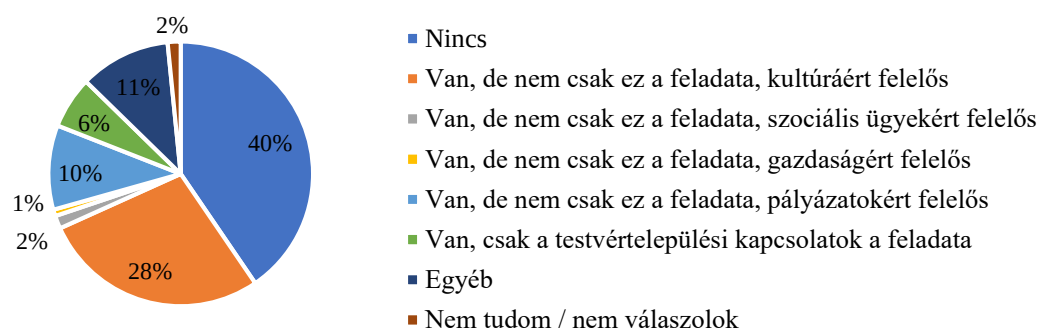
Továbbá megvizsgáltam azt is, hogy az összes ráfordított idő mellett mennyi a megvalósult találkozások száma egy évben. Ez alapján 4 csoportot különböztethetünk meg a román-magyar megkérdezett válaszadók véleménye alapján. Az első csoport (A) tagjai azok a testvértelepülési kapcsolatok, ahol viszonylag alacsony az időráfordítás, emellett nagy a találkozások száma. Ez mondható a leghatékonyabbnak, mivel kevés energiaráfordítással sokat tudnak találkozni, ami elengedhetetlen egy hosszútávú kapcsolat ápolásához. A második csoport (B), akik akár évi 50-100 napot is a kapcsolattal foglalkoznak, emellett sokat is találkoznak. Ez a legproduktívabb tekintve, hogy időt és energiát fordítanak rá, ami sok találkozást eredményez. Ezek a testvérvárosi partnerkapcsolatok a legintenzívebbek és a legsikeresebbek is. A (C) csoport az amelyikre nem fordítanak sok energiát, mindössze pár napot, valamint a találkozások száma is kevesebb, gyakran elenyésző, éves szinten csak egyszer találkoznak. Ezek a laza testvértelepülési partnerkapcsolatok. A (D) csoport a legeredménytelenebb mind közül, mivel sok energiát tesznek bele, viszont igen kevés az együtt töltött alkalmak száma (23. ábra).

23. ábra: Az időráfordítás és a találkozások összefüggése. Forrás: Kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés.

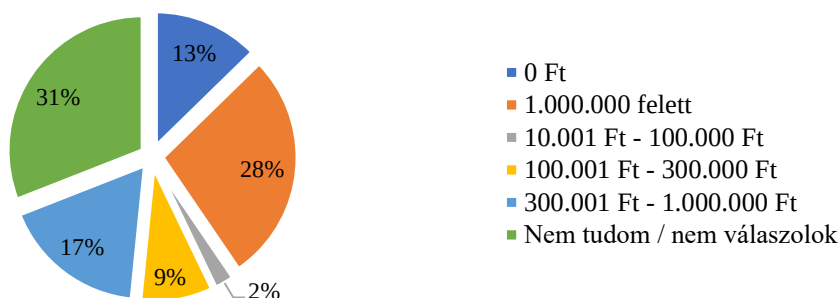
9.2. Erőforrás-ráfordítás

A testvértelepülési program különbözik a megszokott településpolitikától. Ezt a település önszántából kezdeményezi, vagy akár fogadja el. Itt nincsenek kötelezettségek, ami akaraton kívül esne, mivel itt a felek egymás közt szabják meg saját szabályaikat, közös egyezményeket, megállapodásokat, melyekhez tartják magukat. Ezért a rugalmas struktúrája miatt is lehet ez egy dinamikus, jól működő rendszer. Az a település, amelyik kapcsolatot akar létrehozni azonban rendelkeznie kell erőforrásokkal. A ráfordítás értelmezhető munkaidő-ráfordításként, mint humánerőforrás-ráfordítás és pénzbeli ráfordítás. Az, hogy mennyire fontos a testvértelepülési kapcsolat jelezhető azzal is, hogy van-e dedikált munkavállaló, aki a programot kezeli, előmozdítja. A kérdőíves felmérés eredményei alapján a megkérdezettek 40 %-ának nincs erre a célra kijelölt munkatársa. Viszont, ha van, akkor leginkább a kultúráért és a pályázatokért felelős dolgozó foglalkozik vele. A válaszadó önkormányzatok 6%-ának van olyan beosztottja, aki csak a testvértelepülési kapcsolatokkal foglalkozik (24. ábra).

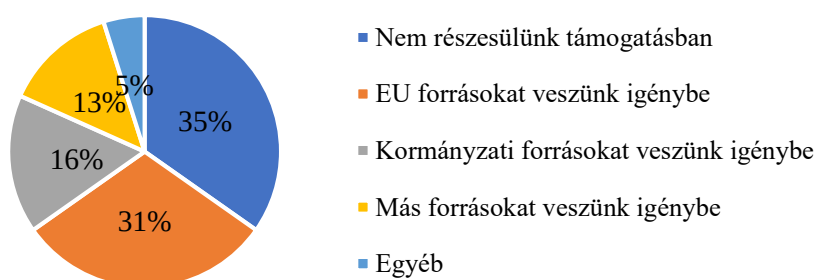
24. ábra: Kapcsolatért felelő munkatárs típusai. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

A munkaerő-ráfordítás mellett erőforrás-ráfordításként érthetjük a felek ezen kapcsolatra szánt tőkéjét, melyet célszerű a költségvetésben elkülöníteni évről évre. Ezt a pénzalapot egymás meglátogatására (utazás, szállás), egymás megajándékozására, vagy akár egymás segítésére (katasztrófa esetén) költhetik. A kérdőívre választ adók nagy része 300.000-1.000.000 Ft, de inkább 1.000.000 Ft fölötti értéket költ évente a kapcsolatépítésre- és fenntartásra (254. ábra).

25. ábra: A testvértelepülési kapcsolatokra fordított pénzbeli források. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

Sikeres testvértelepülések azok is, melyek képesek erőforrásokat bevonni, legyen szó hazai vagy EU-s forrásokról. A kérdőíves válaszok alapján láthatjuk, hogy igen sok önkormányzat tud részesülni különböző támogatási formákban (26. ábra). Nem csak EU-s források állnak rendelkezésre, ugyanis Magyarországon állami pályázatok is segítik, főként a Kárpát-medencei kapcsolatépítést és kapcsolattartást az egyes települések között. Erre hozták létre a *Bethlen alapkezelőt*.

26. ábra: Testvértelepüléssel rendelkező önkormányzatok kapcsolatra fordított forrásai Magyarországon. Forrás: kérdőíves válaszok alapján saját szerkesztés

Bár sok közös tulajdonság jellemzi a kapcsolat résztvevőit, annak érdekében, hogy sikeres legyen a program a szereplők hajlamosak fejlődni, új dolgokat tanulni egymástól, és a hosszú távú partnerségi kapcsolat keretein belül szeretnének minél többet elérni és segíteni a másoknak. A sikeres testvértelepülések rendelkeznek erőforrásokkal, igényük van arra, hogy

közösen oldják meg a problémákat, képesek több kapcsolatot is fenntartani, több testvértelepülési egyezményben részt vesznek (27. ábra).

Eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a települések közötti kapcsolat akkor működik leghatékonyabban, amikor azok egy érdeklődési körben mozognak, valamint hasonló célokat fogalmaznak meg, melyhez lehetőségeikhez képest hasonló volumenű erőforrást áldoznak a kapcsolatra. Mindezen bele tett energia, erőforrás mellett nagyon fontos előnyökre, tapasztalatra tesznek szert a kapcsolat résztvevői, ami miatt elmondhatják, hogy már profitáltak az együttműködésből. Gondolhatunk új munkalehetőségekre, amihez juthatnak a lakosok, valamint az új gazdasági szereplőkre. Tapasztalatot szerezhettek kulturális, oktatási, politikai, idegenforgalmi és gazdasági téren. Viszont a különbségeket sem érdemes elfelejteni, hiszen ezek is fejlesztik a kapcsolatokat. Ettől válik különlegessé, egyedivé, ami nem elhanyagolható szempont. Legyen szó politikai (akár a demokrácia elősegítése érdekében), technikai (a modernizáció felé haladó úton), demográfiai, történelmi, kulturális, oktatási különbségről. A létrejövő együttműködés több különböző módon is kiteljesedhet.

27. ábra: A testvértelepülési rendszerek sikerességének elemei. Forrás: saját gyűjtés alapján saját szerkesztés

Az eddigi sikeresnek tűnő román-magyar testvértelepülési kapcsolatokról a megkérdezetteknek is hasonló a véleményük. A sikeresség egyik tényezője a folyamatos kapcsolattartás, ami a formális programokon kívül egyéb tevékenységekből áll és ami egy folyamatosan mélyülő kapcsolattá nővi ki magát (28. ábra). Fontos, hogy ez egy kölcsönös, ne egyoldalú szövetség legyen, legyen szó segítségnyújtásról, meghívásokról. Kommunikációs szinten legyen közvetlen, talpraesett, emberi és szervezeti együtt gondolkodásra kész, ami segít problémák közös megoldásában, túllendülésében, új nézőpontot adhat a helyzethez. A válaszadók 26 %-ának van megszűnt kapcsolata, melyek ezen felsorolt tulajdonságok hiányára hivatkozva szűntek meg. A válaszadók által leírt sikerességi tényezők kirajzolják a testvértelepülések lényegét, jelenlegi magyar-román kapcsolatok alapjait. Kiemelten fontos a már említett folyamatos kapcsolattartás, a közös projektek, az állandó együttműködés, a megrendezésre kerülő kulturális programok, melyek tovább mélyítik az együttműködést. Mindez pedig hozzájárul a közös pályázatok kidolgozásához és megvalósításához.

28. ábra: A sikeresség szófelhője a kérdőíves válaszok alapján. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

A testvértelepülési programban résztvevő településekre az Európai Tanács is figyel. Például a kiváló kulturális együttműködések, valamint a diákcsera kapcsolatok ápolását, az európai gondolkodásmód kiszélesítése terén kifejtett szolgálatait és az európai egység és megértés érdekében tett erőfeszítéseit több alkalommal is elismerte már magyarországi és az Európai Unió többi országából érkező jó példákat is a beérkezett kérdőíves válaszok alapján.

„1999 – Európa Diploma; 2001 – Díszzászló; 2005 – Európa-Plakett elismerések”

Egyéni kezdeményezés által létrehozott kitüntetéseket is felfedezhetünk hazánkban, mint „A magyar nyelvért” emlékdíj Budapest Főváros XI. Kerület Önkormányzata szervezésében. Ilyen módon 2013. óta jutalmazza a város azokat a határon túli testvértelepüléseiben tanuló általános iskolás, végzős diákokat, akik a magyar nyelv tanulása és művelése terén kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, valamint középiskolában folytatják tanulmányaikat.

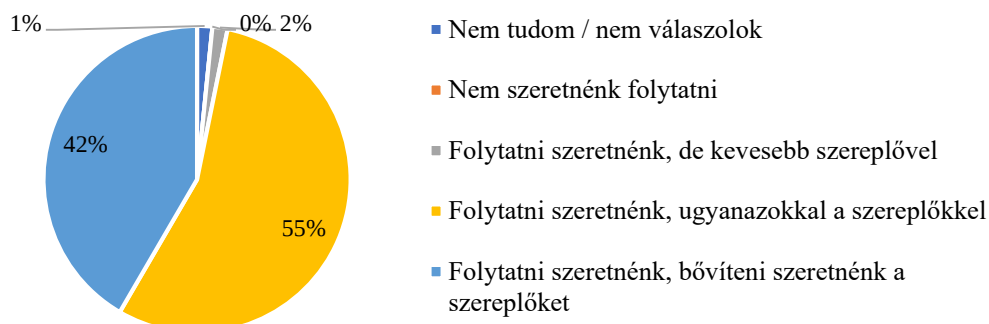
Szintén egyéni kezdeményezés, amely igen egyedinek számít, mivel ez az egyik a két magyarországi „border twin town” közül. Komárom és Komárno között kialakult egy olyan hagyomány, mely által évente kiosztanak egy úgy nevezett „PRO URBE” díjat a közösen megrendezett rendezvénysorozatukon, a Komáromi Napokon. Ennek keretében a két város képviselőtestülete közös ünnepi ülést tartanak, a PRO URBE, illetve polgármesteri díjak átadásával egybekötve. Ez a partnerkapcsolat egyik legmarkánsabb megnyilvánulási formája.

10. A meglévő testvértelepülési kapcsolatok céljai, jövője

A testvértelepülési kapcsolatok az egész világon fontos szerepet töltenek be és ez valószínűleg így marad a jövőben is. Általa barátságok kötődnek, egymást megismerik a különböző nemzetiségű lakosok. Segít az Európai Unió és az Unión kívüli többi ország kapcsolattartásában. Ilyen például Budapest-Peking (Kína), Szeged-Cambridge (Egyesült Királyság), Debrecen-Toluca (Mexikó), Prága (Csehország)-Chicago (Amerikai Egyesült Államok), Vilnius (Litvánia)-Tajpej (Tajvan). Az Európai Unión belül segíti a közös európai identitás kialakulását, hagyományőrzését.

A válaszadók többsége azonosan vélekedik a testvértelepülési együttműködések jövőjéről. Sokan gondolják úgy, hogy számos pozitív, eddig meg nem valósított lehetőség rejlik még benne. A legtöbben bizakodva állnak elé az elkövetkező éveknek, ha csak azt a statisztikát nézzük, hogy a válaszadók 100 %-a szeretné folytatni a települések közötti együttműködést. Az viszont megosztó, hogy több vagy kevesebb köteléssel, az fele ugyan azokkal a szereplőkkel

kívánja folytatni, 2/5-e bővíteni szeretné a kapcsolatok számát. Valamint meg kell jegyezni, hogy a települések közül elenyésző az az önkormányzat amelyik csökkenteni szeretné a szereplők számát (29. ábra).

29. ábra: A kapcsolatok jövőbeli célja. Forrás: kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

Több célt is kitűztek maguknak a települések, ezek között leginkább a lakossággal kapcsolatos tevékenységeken szeretnék erősíteni. Ide tartozik a diákcseré program erősítése, a turizmus fejlesztése, több és sűrűbb találkozás, több személyes tapasztalat- és véleménycsere, lakosság bevonása, hátrányos helyzetű gyermekek segítése. Eddigi kapcsolatok fejlesztése, akár szorosabb kapcsolat, kapcsolatrendszer létrehozásával. Véleményem szerint nagy potenciál található a turizmusban, valamint a gazdaság fejlesztésében két település közt. Többen anyagilag is látnak benne lehetőséget, mely a múltban nem feltétlen volt jellemző. Ez kiteljesedhet pályázatok megnyerésével, gazdasági kapcsolatok kiépítésével, kulturális és civil szervezetekkel való kapcsolat fejlesztésével. Valamint számos település a környezetvédelemre is nagy hangsúlyt helyezne a kapcsolat keretein belül.

Összegzés

A testvértelepülések alatt azokat a városokat és községeket értjük, melyek alapos megfontolás után arra a döntésre jutottak, hogy szeretnének a globalizáció útján fejlődésnek indulni. Ezen kapcsolatok különlegessége a különbözőségeken, sokszínűségében, valamint a kreativitásban rejlik. A dolgozat első kérdése arra vonatkozott, hogy hogyan jellemezhető a magyarországi testvértelepülési rendszer különböző szempontok mentén, kiemelten a román-magyar határtérségben. A kutatás eredményei alapján a magyar testvértelepülési hálózatban a kapcsolatokat ötféle csoportba különíthetjük el. Az első csoportba tartoznak azok a települések, ahol a kapcsolatok alapján a névhasznosság adja. A második kapcsolat különös földrajzi kategóriákhoz, például járásokhoz és városrészekhez, kerületekhez kapcsolódik. A harmadik, mely leginkább kapcsolódik a román-magyar kapcsolatokhoz a határmenti települések együttműködése. A negyedik típus az országon belüli testvértelepülési kapcsolatok, melyekre kevesebb fókuszot helyeztem a dolgozatban. Az ötödik, markáns csoport pedig az identitástudatot építő települések szövetsége, mely főként a trianoni békekötés utáni elcsatolt településeket szólítja meg. A testvértelepülések hálózat-alapú értelmezése eredményeként a magyar-román kapcsolatok esetében egy központi és egy perifériás hálózat alakul ki, melyek közti átmenetet az apróbb központok hálózatai adják. A legnépszerűbb kapcsolatok a hálózatokban egy közös egységet alkotnak, melyek lehetőséget adnak további kapcsolatok kialakulására. Bár a dolgozat a határmenti térségre kívánt kezdetben fókuszálni a rendelkezésre álló adatok alapján, ennél sokkal tágabb és jobban értelmezhető rendszer feltárása valósult meg az adatbázis bővítésével. Így a határmenti kapcsolatok, bár igen intenzívnek bizonyulnak a román-magyar térségben, azonban legalább ilyen fontos a székelyföldi kapcsolati „sziget” is. A határmentiséget pedig nem csak a román-magyar, hanem a szomszédos országok mindegyike esetében sikerült bizonyítani. Míg a román-magyar kapcsolatok esetében különleges a Székely kapcsolati góc, addig a többi szomszédos ország esetében a testvértelepülések több, mint 80%-a a határ mentén találhatóak.

A másik kérdés arra vonatkozott, hogy hálózat-elemzés szempontjából és eszközeit felhasználva milyen képet mutat a román-magyar testvértelepülési rendszer, miben rejlik sikeressége, sikertelensége. Eredményként látható számos típusa ezen együttműködéseknek, ami viszont figyelemfelkeltő, hogy ahány kapcsolat létezik, annyi sikertörténet rögzíthető. A sikeres testvértelepülések sokszínű tevékenységet végeznek, céljaik között szerepel a kultúracsera, az oktatási- és diákcsere programok megvalósítása, a segélyezés és segítségnyújtás és napjainkban egyre fontosabbá válik a gazdasági és fejlesztési tevékenységek

elősegítése. A hálózati kapcsolatok szerint a magyar-román testvérkapcsolatok két fő jellemzővel írhatók le. Az egyik a periférikus, ebben kevés szereplő van, akik eseti alapon kapcsolódnak egymáshoz, főként személyes kapcsolaton alapulva. A másik típus az ismert és népszerű települések hálózata, melyek összekapcsolódnak, és középpontjukat négy település, Budapest, Torockó, Székelyudvarhely és Szováta adja.

A testvértelepülési programok ígéretessége, valamint a benne rejlő kifogyhatatlan lehetőségek miatt a világ számos pontján egyre népszerűbb. Az idő múlásával pedig az figyelhető meg, hogy a társadalomban betöltött szerepe, kötésének célja folyamatosan változik a világ történéseivel együtt. Tapasztalataim szerint olyan egyedülálló tudást sajátítanak el ez által a települések és azok lakónépessége, melyet másképpen nem szerezhethnének be.

Hivatkozások

- Atikah, L.N., Damayanti, C., Dewi, U. N. M., & Handayani, T. P. (2023). Development of Sister City Cooperation Between Semarang and Jung-gu in 2009 – 2017. *Journal of Paradplomacy and City Networks*, 2(1), 1-11.
- Barta, Gy. (2015) „»Az Alföld sajátságosan paradox hely. « Interjú Csátári Bálinttal”, *Tér és Társadalom*, 29(3), o. 164–171
- Beluszky, P. (1988). Az „Alföld szintróma” eredete (vázlat). *Tér és Társadalom*, 2(4), 3-28.
- Boros L., Hegedüs G., Pál V. (2006): Globalizációs hatások alföldi városainkban—a városszerkezet és a településképp átalakulása. In: *geography.hu*
- Brakman, S., Garretsen, H., & Oumer, A. (2015). Town Twinning and German City Growth. *Regional Studies*, 50(8), 1420-1432.
- Buis, H. (2009). The role of local government associations in increasing the effectiveness of city-to-city cooperation. *Habitat International*, 33(2), 190-194.
- Braun, Zs. Z. (2015). A magyar–román kapcsolatok alakulása Románia uniós csatlakozásáig – magyar szemmel. In: *De Iurisprudencia Et Iure Publico: Jog- És Politikatudományi Folyóirat 9 : 2 pp.* 12-19.
- Campbell, E.S. (1987). The ideals and origins of the Franco-German, sister cities movement, 1945-70. *History of European Ideas*, 8(1), 77-95.
- Clarke, N. (2011). Globalising care? Town twinning in Britain since 1945. *Geoforum*, 42(1), 115-125.
- Cohen, G. (2021). How the sister cities program promotes tourism. *Israel Affairs*, 27(2), 340-350.
- Cross, B. (2010). Sister cities and economic development: a new Zealand perspective. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 6(30), 104-117.
- Csátári, B. (2000). Az Alföld mássága és lehetséges jövője. *Tiszatáj*, 54(2000), 6.
- Cséfalvay Z. (2004): Globalizáció 1.0. Érvek és ellenérvek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., pp. 15-17.
- Enyedi Gy. (2000). Globalizáció és a magyar területi fejlődés. In: *Tér és Társadalom 14. évf.* 2000/1. 1-10. p.
- Giczi, E. Sik, J. (2004). „A települések kapcsolati tőkéjének egy típusa-a testvértelepülések.” *Szociológiai Szemle 1: 34-54.*
- Franco, M., & Marmelo, E. 2014 Feb 1. Sister-City Relationships As a Form of Inter-Organizational Cooperation: Exploratory Case Studies in the Portuguese Context. *Transylvanian Review of Administrative Sciences.*
- Galambosné Tiszberger, M. (2015). A hálózatkutatás módszertani vizsgálati lehetőségei-szakirodalmi összefoglalás. *Irodalomkutatás eredményei.* Pécs, Pécsi Tudományegyetem.
- Györgyi, B., & Bálint, C. (2015). „Az Alföld sajátságosan paradox hely...” Interjú Csátári Bálinttal. *Tér és Társadalom*, 29(3), 164-171.
- Illés, T. (2018) „A kulturális globalizáció földrajzi vonásai”, *Tér és Társadalom*, 32(2), o. 3–20. doi: 10.17649/TET.32.2.2915.
- Jańczak, J. (2017). Town Twinning in Europe. Understanding Manifestation and Strategies. *Journal of Borderlands Studies*, 32(4), 477-495.
- Kovalesik, T., Boros, L., & Pál, V. (2021). A COVID-19-járvány első két hullámának területisége Közép-Európában. *Területi Statisztika*, 61(4).
- McKenzie, J. (2024): Globalization, Editor(s): Wendy Troop-Gordon, Enrique W. Neblett, *Encyclopedia of Adolescence (Second Edition)*, Academic Press, 2024, 170-178,
- Michalski, T., & Kuczabski, A. (2010). Selected Aspects of Transformation in Countries of Central and Central-Eastern Europe. *Wydawnictwo Bernardium.*

- Molnár E. (2017). Globális értékláncok és térbeli gazdasági egyenlőtlenségek: Miről mesél a textil-és ruházati ipar változó földrajza? Földrajzi Közlemények 2017. 141. 3. pp. 216–225
- O'Toole, K. (2001). Kokusaika and Internationalisation: Australian and Japanese Sister City Type Relationships. Australian Journal of International Affairs, 55(3), 403–419.
- Petrás, E. (2005). Lokalizáció és lokális identitás a globalizáció korában. In: Szociológiai Szemle 2005/4, 85–98
- Shaw, S., & Karlis, G. (2002). Sister-city Partnerships and Cultural Recreation: the Case of Scarborough, Canada and Sagamihara, Japan. World Leisure Journal, 44(4), 44–50.
- Unkovski-Korica, V. (2022). Non-aligned cities in the Cold War: municipal internationalism, town twinning and the Standing Conference of towns of Yugoslavia, c. 1950–c. 1985. The International History Review, 44(3), 559–576.
- Zhong, C., & Huang, L. (2024). Sister cities and outward foreign direct investment: evidence from the Chinese listed firms. Applied Economics, 1–14.

Források

- [1] <https://www.facebook.com/groups/528683391124023/permalink/1339565616702459/>
- [2] <http://www.twinning.org/hu/page/a-j%C3%B6v%C5%91>
- [3] <https://komarno.sk/hu/varos/a-varosrol/testvervarosok/>
- [4] <https://jozsefvaros.hu/downloads/2023/12/26-kulkapcs-tanacsnok-2023-evi-beszamolo-pdf.pdf?ver=20231208085031>
- [5] <https://www.domaszek.hu/testvertelepulesek/>
- [6] <https://www.gyenesdias.hu/hu/kozseghaza-gyenesdias/onkormanyzat/testver-es-partnertelepulesek>
- [7] <https://bihartorda.hu/>
- [8] <https://www.csorvas.hu/index.php/testvervarosok>
- [9] <https://www.torokbalint.hu/app/cms/TorokbalintApp/index?id=47&resource=Torokbalint/Onkormanyzat/Dok/2018/EUHEVA20181017.html>
- [10] https://www.balatonkeresztur.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=4%3Aes-ma&catid=62%3Atelepuelesuenk-ma&Itemid=133&lang=en
- [11] <https://www.we4eu2022.hu/>
- [12] https://www.csodalatosbakony.hu/index.php?page_id=432&product_id=748
- [13] <https://www.kulhonimagyarok.hu/programok/julianus-program/europa/nemetszag/gizella-kiralyne-sirja-passau/>
- [14] <https://www.palyazat.gov.hu/programok/interreg>
- [15] <https://www.visitmorahalom.hu/hu/hir/terebelyesebb-lett-a-testvertelepulesek-faja-morahalm>
- [16] <https://www.algyo.hu/assets/media/hirmondo/2014/2014.10.pdf>
- [17] <https://testvertelepulesek.hu/hu/adatok/balatonkeresztur/>
- [18] <https://www.hernadszentandras.hu/szentandrasok/>
- [19] <https://halmaj.hu/halmajrol/testvertelepulesek/>
- [20] <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/org-details/999999999/project/101091174/program/43251589/details>
- [21] <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/org-details/999999999/project/101091173/program/43251589/details>
- [22] <https://palyazatokmagyarul.eu/competition/print/4635>
- [23] <https://kkoh.hu/wp-content/uploads/2023/02/Keresztete-Kozos-hagyomanyokon-tortenelmen-Keresztete-Szadelo-tamogatoi-2021.pdf>
- [24] <https://majs.hu/kozosseg/>

- [25] <https://www.magocs.hu/index.php/varosunk/testvervaros/>
- [26] <https://www.visitmorahalom.hu/hu/hir/terebeleyesebb-lett-a-testvertelepulesek-faja-morahalmmon>
- [27] <https://primariabailetusnad.ro/testvertelepulesek>
- [28] <https://hu.wikipedia.org/wiki/Erd%C3%A9ly>
- [29] <https://www.gonc.hu/2024-08-28-14-28-30>
- [30] <https://www.szentistvanbaksa.hu/testvertelepules.php>
- [31] <https://csabacsud.hu/hirek/715-csabacsd-testvertelepuelesi-egyuettkoedeseinek-ersitese-2018-ban.html>
- [32] <https://murony.hu/2020/08/31/meghivo-murony-testvertelepulesi/>
- [33] <https://vamosujfalu.hu/interreg-palyazat/>
- [34] <https://komarno.sk/hu/varos/a-varosrol/testvervarosok/>
- [35] <https://sistercities.org/>
- [36] <https://csopak.hu/csopak/erdekes-es-hasznos/nemzetkozi-kapcsolatok/ortovero-olaszorszag>
- [37] <https://nemzetiatalasz.hu/>

Mellékletek

Interjú vázlat

1. Mit jelent Önnek a testvértelepülési mozgalom?
 - i. Mit jelképez?
 - ii. Mi a jelentősége?
2. Ha össze kellene foglalni, akkor általánosságban mi adja a testvérvárosi kapcsolatokat háttérét?
 - i. Miért jönnek létre, ki kezdeményezi őket?
 - ii. Milyen céllal születnek meg ezek a kapcsolatok?
3. Általánosságban mi szerepel a testvértelepülési szerződésekben?
 - i. Van-e sablon, valami keret?
 - ii. Milyen kötelezettségeket fogalmaztak meg?
4. Mi jellemzi a testvértelepülési programokat általánosságban?
 - i. Milyen jellegűek a programok, mennyi ideig tartanak, mennyibe kerülnek?
 - ii. Milyen az átlagos látogatószám, ami kapcsolható a programokhoz?
 - iii. Mit jelent Ön számára a kultúracseré? Hogyan nyilvánul meg?
 - iv. Diákcseré programmal foglalkoznak-e? Ha igen, mi a célja, ha nem miért nem?
5. Milyen nehézségek adódnak a kapcsolatok létesítésénél/fenntartásánál?
 - i. A programok megvalósítása okoz-e problémát a testvértelepüléseknek?
 - ii. Találkozott-e olyan helyzettel, hogy a testvérváros korlátozott lehetőségei gátolták a megvalósulást?
6. Jár-e gazdasági előnyökkel a testvértelepülési program, milyen gazdasági kapcsolatot tudnának elképzelni a jövőben?
7. Hogyan finanszírozhatók a testvértelepülési programok?
 - i. Milyen forrásokat/támogatásokat tudnak igénybe venni?
 - ii. Miben befolyásolják a kapcsolatok a költségvetést?
8. Mi az, amire a legbüszkébbek, amit eddig sikerült elérni?

Kérdőív kérdéseinek vázlata

1. Hány testvértelepülési kapcsolata van az Ön önkormányzatának?
2. Kérem nevezze meg ezeket a kapcsolatokat!
3. Honnan jött az ötlet, hogy ezekkel a településekkel kapcsolatot létesítenek?
4. Mi a testvértelepülési kapcsolat létrehozásának fő célja?
 - a. Közös piac létrehozása, gazdaságélénkítés
 - b. Közös piac létrehozása, gazdaságélénkítés
 - c. Támogatások elnyerése
 - d. Turizmus elősegítése
 - e. Migráció és lakosságcsere (ideiglenes is) létrehozása
 - f. Közös európai identitás kialakítása
 - g. Hagyományörzés, hagyománytisztelet erősítése
 - h. Békefenntartás
 - i. Egymás jobb megismerése
 - j. Valami új létrehozása
 - k. Nem tudom / nem válaszolok
 - l. Egyéb
5. Miben nyilvánul meg a testvértelepülési kapcsolat?
 - a. Kultúra-csere, közös programok, ünnepek szervezése
 - b. Sport-kapcsolat közös sportesemények, versenyek
 - c. Diákcseraprogram
 - d. Hagyományörző programok közös intenzitásörzés
 - e. Oktatási kapcsolatok, technológia csere és továbbképzés
 - f. Gazdasági együttműködés, vállalkozói kerekasztal
 - g. Segélyezés, segítségnyújtás
 - h. Egzotikum keresés, egyedi helyi kapcsolatok létesítése
 - i. Vallási motiváció, együttműködés, búcsú, zarándoklat
 - j. Kereskedelmi kapcsolat, vásár
 - k. Tudományos együttműködés
 - l. Egyéb
 - m. Nem tudom / nem válaszolok
6. Mi az, amire a legbüszkébbek a testvértelepülési programon belül? Véleménye szerint mi a legnagyobb siker, amit a testvértelepülési programon belül elérték?
7. Mi lenne az, amit a jövőben mindenképpen el szeretnének érni?
8. Értékelje az Önök meglévő testvértelepülési kapcsolatait sikerességük szempontjából!
 - a. Nagyon sikeres
 - b. Sikeres
 - c. Inkább sikertelen
 - d. Sikertelen
 - e. Nem tudom / nem válaszolok
9. Amennyiben sikertelennek tartja, miért gondolja így?
10. Amennyiben sikertelennek tartja, hogyan lehetne javítani rajta?
11. Van-e olyan testvértelepülési kapcsolat, ami megszűnt?
12. Ha van, akkor miért szűnt meg?
13. Milyen támogatásokban részesülnek a testvértelepülési kapcsolatokhoz kapcsolódóan?
 - a. Nem részesülünk támogatásban
 - b. EU forrásokat veszünk igénybe
 - c. Kormányzati forrásokat veszünk igénybe

- d. Más forrásokat veszünk igénybe
 - e. Egyéb
 - f. Nem tudom / nem válaszolok
14. A jövőben milyen terveik vannak a testvértelepülési kapcsolatokkal?
- a. Folytatni szeretnénk, ugyanazokkal a szereplőkkel
 - b. Folytatni szeretnénk, bővíteni szeretnénk a szereplőket
 - c. Folytatni szeretnénk, de kevesebb szereplővel
 - d. Nem szeretnénk folytatni
 - e. Nem tudom / nem válaszolok
15. Milyen kötelezettségeik vannak a testvértelepülési kapcsolatokhoz köthetően?
16. Van-e testvértelepülési kapcsolatokra specializált munkatárs?
- a. Van, de nem csak ez a feladata, kultúráért felelős
 - b. Van, de nem csak ez a feladata, szociális ügyekért felelős
 - c. Van, de nem csak ez a feladata, gazdaságért felelős
 - d. Van, de nem csak ez a feladata, pályázatokért felelős
 - e. Van, csak a testvértelepülési kapcsolatok a feladata
 - f. Nincs
 - g. Egyéb
 - h. Nem tudom / nem válaszolok
17. Mennyi forrást különítenek el a testvértelepülési program megvalósítására évente?
- a. 0 Ft
 - b. 1 Ft - 10.000 Ft
 - c. 10.001 Ft - 100.000 Ft
 - d. 100.001 Ft - 300.000 Ft
 - e. 300.001 Ft - 1.000.000 Ft
 - f. 1.000.000 felett
 - g. Nem tudom / nem válaszolok
18. Mennyi időt fordítanak éves szinten a testvértelepülési kapcsolatok ápolására?
- a. A testvértelepülési kapcsolatok adminisztrációjára, szervezésére?
 - b. Mennyi időt tesz ki összesen a testvértelepülési program egy évben? (pár nap, egy hét, stb)
 - c. Mennyi összesen egy évben a testvértelepülési találkozások száma?
19. Mi az Ön településének a neve?